TÖB-DER

SON BİR BUÇUK AYDA 29 ŞUBEMİZ KURULDU

Türkiye Öğretmenleri TÖB - DER'de Birleşiyor

Türkiye öğretmenlerinin tek ve en güçlü demokratik örgütü TÖB - DER, gerici ve egemen güçlerin bütün baskı, kıyım ve saldırılarına, yürürlükte olan anti-demokratik Dernekler Yasasına rağmen, her gün biraz daha gelişip güçlenmektedir.

Yaşama ve çalışma koşulları sürekli olarak kötüleşen öğretmenler, her geçen gün birleşme ve dayanışmanın örgütlenmenin tek çıkar yol olduğunu kavramaktadırlar Son bir buçuk ay içinde yurdumuzun çeşitli yerlerinde 29 şubemiz kurulmuştur. Bu şubelerimizin ve kurucularının adlarını 3. sayfada yayınlıyoruz. Yakın bir gelecekte daha bir çok yerde şubelerimizin kurulması için çabalar harcanmaktadır.

Bir yandan şube ve üye sayımız artarken, bir yandan da tüm TÖB - DER'liler, Genel Merkez Yöneticilerimiz Danışma Kurulu Üyelerimiz, Bölge temsilcilerimiz örgütümüzün gelişip güçlenmesi için çaba harcamaktadırlar.

Son olarak Genel Başkanımız Ali Bozkurt ile Yönetim Kurulu Üyemiz ve Genel Sekreter Yardımcımız Ömer Aydın, 19.11.1973 günü yapılan TÖB - DER Osmaniye Şubemizin Genel Kurulunda hazır bulundular. Bu toplantıya ayrıca civar şubelerimizin üyeleriyle Danışma Kurulu üyelerimiz Mehmet Alıç, Necati Eroğlu, Hatay Bölge Temsilcimiz Hurşit Aydın, TÖB - DER Gaziantep Şubemiz Başkanı Ali Çevik, Tarsus Şubemiz Başkanı Zekai Özcan, Düziçi Şubemiz Başkanı Ökkeş Donbaloğlu da katıldılar. Olgun bir hava içinde geçen toplantıda söz alan konuşmacılar, çeşitli eğitim, öğretmen ve örgütlenme sorunlarına değindiler. Toplantıda bir konuşma yapan Genel Başkanımız Ali Bozkurt, TÖB - DER'in çalışmaları hakkında bilgi verdi. Türkiye Öğretmenlerinin yaşama ve çalışma koşullarının düzeltilmesi, cehaletin ortadan kaldırılması için örgütlenmeleri gerektiğini söyledi.

Daha sonra Bozkurt ve Aydın, Adana'ya gelmişler, şubemizin yeniden kurulması için öğretmenlerle görüşmüşlerdir.

Genel Başkan Yardımcımız Musal Uysal, Eskişehir Bölge Temsilcimiz İbrahim İşyar, üyelerimizden Cahit Bellek, 19.11.1973 günü Dursunbey şubemize giderek, şube yöneticileri ve üyelerimizle görüşmüşlerdir. Şubemizin üye sayısını artırması, daha olumlu ve verimli çalışmalar yapabilmesi için izlenecek yollar üzerinde de duran arkadaşlarımız, Dursunbey şubemizden olumlu izlenimlerle ayrılmışlardır.

TÖB - DER üyesi ve genel merkezimiz personelinden Binali Seferoğlu, 8 - 12.11.1973 tarihleri arasında Erzurum, Aşkale, Kars Şubelerimizi ziyaret ederek, şube yöneticileri ve üyelerimizle gerekli görüşmeleri yapmış, Genel Merkez çalışmaları hakkında bilgi vermiş ve şubelerimizin istek ve ihtiyaçlarını saptamıştır.

(Devamı Sayfa 23'de)

BAŞYAZI

Cumhuriyetin 50. Yılında Atatürk ve Düşünce Özgürlüğü

Bir ulusun tarihsel aşamalarında, kişilerin rolü hiç şüphesiz küçümsenemez ve reddedilemez. Hatta, bağlı oldukları toplum kaderinde belirleyici rolleri de görmezlikten gelinemez. Ama bunlar, belirli koşulların oluşamadığı yerde ne tarih yapabilirler ve ne de ulus yaratabilirler!.. Şartların elverdiği, kitlelere kendi özlemleri doğrultusunda ve yetenekleri oranında rehberlik edebilirler. Ve bu şartların oluşturduğu ortamın ortaklaşa özlemi doğrultusunda, yeteneklerince içinde yaşadıkları sosyal ortamın kaderini belirleyecek ağırlıkta bulunabilirler. Toplumların hayatında kişilerin rolü bundan öteye geçemez. Toplumlar kendi kadro ve kendi liderlerini bizzat kendileri yaratırlar. Kişiler, büyük adamlar ve büyük kumandanlar da bu genel kuralın içindedir.

Emperyalizme karşı bir kurtuluş savaşına önderlik eden Mustafa Kemal başarılı bir kumandan, dâhi bir stratej, usta bir politikacı ve büyük bir devlet adamıdır. Emperyalizme direnmekte ve emperyalist uşakların yenilgiye uğratılmasında ve devletin kuruluşunda bütün bu niteliklerini kanıtlamıştır.

Her insan gibi, özellikle her Türk insanı gibi o da bazı özlemlerle şartlanmıştı. Bu şartlanmanın kökünde, Batı emperyalizminin öldürücü sömürüsü ve bir yarı sömürge oluş tarihinin kahredici baskısı vardır. Her Türk, 250 yıldan beri bu baskıdan kurtulma doğrultusunda kendi kendini şartlandırmış

(Devamı Sayfa 23'de)

Genel Merkez'den Şubelere

ŞUBELERİMİZE GÖNDERİLEN KİTAPLAR

TÖS zamanından elimizde kalan kitaplardan ikişer paket halinde 150 TL. tutarındaki kitap bütün şehirlerimize gönderilmiştir. Şubelerimiz bu kitapların % 50 tutarı olan 75 TL. sını Genel Merkezimizin hesap numarasına göndereceklerdir. Bu konuda bütün şube yöneticilerimizin gereken titizliği göstermelerini rica ederiz.

BÜLTENİMİZİN ESKİ SAYILARI

Bültenimizin eski sayılarından bazıları, çeşitli nedenler yüzünden elimizde kalmamış ya da çok az kalmıştır. Bu bakımdan ellerinde bültenimizin 50. sayısından önceki sayılar bulunan üyelerimiz ve şubelerimizin bunları Genel Merkezimize göndermelerini önemle rica ederiz.

ŞUBE KONGRELERİ HAKKINDA

★ Bütün şubelerimiz, Genel Kurul toplantılarının yapılacağı tarihi, en az onbeş gün önceden Genel Merkeze, bölgelerindeki Danışma Kurulu üyelerine ve Bölge Temsilcilerine bildireceklerdir.

★ Şubelerimiz Genel Kurul toplantılarını, mümkünse pazar günleri öğleden önce yapmalıdırlar.

★ Şubelerimiz her türlü sorunlarını, Danışma Kurulu üyelerimize ve Bölge Temsilcilerine de iletecekler ve kendileriyle sürekli haberleşme ve ilişki içinde olacaklardır.

AVUKATIMIZIN TAŞRADA İZLEDİĞİ DAVALAR

Genel Merkez avukatlarımızdan İlhan Dişçi, 8.11.1973 günü Karaman Asliye Hukuk Mahkemesinde görülmekte olan TÖS «Karaman şubesinden Mallarının TÖB-DER Karaman Şubemize devredilmesi için açılmış bulunan davada hazır bulundu. Sözkonusu davaya yerel Karaman Öğretmenler derneği de müdahil olarak katılmıştır. Bu dernek TÖS Karaman Şubesinin kayyımda bulunan mallarının kendisine verilmesini istemektedir! Duruşma, 6.12.1973 gününe ertelenmiştir.

Gene avukatımız İlhan Dişçi, 13.11.1973 günü Celâl Yıldız ve arkadaşlarının Keskin Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan duruşmasında bulunmuştur. Bu dava Celâl Yıldz ve arkadaşlarının 1971 yılında yapılan TÖS Kırıkkale Şubesinin kongresinde yaptıkları konuşmalarla TCK'nunun 142. maddesine muhalefet ettikleri iddiasıyla açılmıştır. Bu davanın duruşması da karar için 18.12.1973 gününe bırakılmıştır.

YARDIMLAŞMA DAYANIŞMA

SOSYAL YARDIMLARIMIZ

TÖB - DER Genel Merkezimiz, evleri yanan TÖB - DER Tosya Şubemiz üyelerinden Fikret Kalem ve Ahmet Atak'a biner lira karşılıksız maddi yardım yapmıştır.

HUKUK YARDIMLARIMIZ

Yönetim Kurulumuz son iki ay içinde aşağıda şubeleri yazılı üyelerimize çeşitli mahkemelerde görülen davaları için hukuk yardımı yapılmasına karar vermiştir :

1. TÖB-DER Konya Şubemiz üyesi Şevket Özçimen.
2. TÖB-DER Yavuzeli Şubemiz üyesi Mustafa Erkin.
3. TÖB-DER Karakoçan Şubemiz üyesi Hasan Murat.
4. TÖB-DER Manisa Şubemiz üyesi Abdullah Başkan.
5. TÖB-DER Ankara Şubemiz üyesi Ö. Faruk Özateş.
6. TÖB-DER Ankara Şubemiz üyesi Akif Yıldız.
7. TÖB-DER Ankara Şubemiz üyesi Mehmet Kopan.
8. TÖB-DER Ankara Şubemiz üyesi Fikret Aslan.
9. TAB-DER Elâzığ Şubemiz üyesi Ali Kurnaz.
10. TÖB-DER Çukurca Şubemiz üyesi Ali, Mavi.
11. TÖB-DER Tonya Şubemiz üyesi Muhittin Göksoy.
12. TÖB-DER Erzincan Şubemiz üyesi Ali Şahin.
13. TÖB-DER Edirne Şubemiz üyesi Burhan Yazgaç.
14. TÖB-DER Mut Şubemiz üyesi Cemil Coşkun.
15. TÖB-DER Şile Şubemiz üyesi Ebubekir Pamukçu.
16. TÖB-DER Akhisar Şubemiz üyesi Ertuğrul Ürkmez.
17. TÖB-DER Emirdağ Şubemiz üyesi Ali Rıza Başaran.
18. TÖB-DER Gazipaşa Şubemiz üyesi Fevzi Ceylan.
19. TÖB-DER Gazipaşa Şubemiz üyesi Yaşar Gkdemir.
20. TÖB-DER Gazipaşa Şubemiz üyesi Hüseyin Çoban.
21. TÖB-DER Kalkandere Şubemiz üyesi Kâmil Karadeniz.
22. TÖB-DER Kırıkkale Şubemiz üyesi Lâtife Atay.
23. TÖB-DER Kırıkkale Şubemiz üyesi Hakkı Şimşek.
24. TÖB-DER Tunceli Şubemiz üyesi Hasan İlter.
25. TÖB-DER Ankara Şubemiz üyesi Yusuf Şahiner.
26. TÖB-DER Kastamonu Şubemiz üyesi Vahit Türksever.

YENİ KURULAN ŞUBELERİMİZ

1. **GÜNDOĞMUŞ** : Turan Oğuz, Rasim Rendal, Fehmi İşcan, Gülsüm Söyler, A. Bilgin Vural.

2. **PATNOS** : Mehmet Kaya, Mustafa Kaya, Hasan Şirin, Canip Yavuz, Abdullah Akdemir.

3. **DERELİ** : Ali Türk, Mikail Yılmaz, Ahmet Tuncer Almalı, Hasan Köksal Hikmet Karaca.

4. **ŞUHUT** : Refik Türker, Veli Ekici, Zeki Çetin, İbrahim Şentürk, Erdoğan Kahraman.

5. **KOZAN** : İsmail Hakkı Öztorun, Hasan Bektaş, Kenan Seyran, Cemil Karavit, Ekrem Kahraman.

6. **KİRAZ** : Ali Başer, Mustafa Teker, İsmet Yörük, Fehmi Ünalmış, M. Emin Sevgel.

7. **DAZKIRI** : Erol Gencer, A. Osman Şahan Yahya Karabay, Ramazan Kocadağ, İsmet Tatlıcan.

8. **YALOVA** : Ziver Keleş, Atila Aygün, Numan Dönmez, Hilmi Akkuş Mirzan Koçaı.

9. **PALU** : Celal Doğan, Mehmet Demirkapı, Gıyasettin Öztürk, Mehmet Şahin, Sezer Kılıç.

10. **SANDIKLI** : Nurettin Burhan, Salim Yılmaz, Bayram Karapınar, Hulusi Bozdağoğlu, Süreyya Yaşar.

11. **BİNGÖL** : Nurettin Gedik, Cemal Yüksel H. Hayri Güney, Sait Çubuk, Ahmet Ademci.

12. **KIRKAĞAÇ** : Ünsal Akpak, Orhan Çevener, Selâhattin Tepe, Önder Türkölmez, Ayla Akpak.

13. **ARTOVA** : Kader Karadeniz, Süleyman Ersoy, Hazım Köremezli, Aydın Nefesoğlu, İzzet Aydoğan..

14. **ALUCRA** : Halil Eser, Hilmi Bahçekapılı, Hüseyin Aybar, Mustafa Kaptı, Kemal Kara.

15. **MERİÇ** : Sabahattin Parmak, İlyas Osman Melih Yurdatapan, Erdim Ayten, Kadir Şenses.

16. **KIZILTEPE** : Beşir Elbir, Muammer Ergun, Niyazi Bulut, Hüseyin Alkan, Feysal Tatlı.

17. **ŞENKAYA** : Raif Özer, Mehmet Özer, Fevzi Öztürk, İlhan Özçelik, Remzi Özgen.

18. **BAŞKALE** : A. Haluk Aydın, Selçuk Vezirkademoğlu, Atiye Orhan, Güler Ertosun Hayriye Emanet.

19. **BEYDAĞI** : Ramazan Bozkurt, Mevlüt Açmaz, Salih Korukoğlu, Sabahattin Şentürk Halil Esen.

20. **KORGAN** : Turgut Bahar, Mehmet İnce, Kâzım Köroğlu, Hayrettin Taştemel, Mustafa Ergezer.

21. **ADANA** : Haşmet Kesimci, Hasan Göktaş, Çetin Över, Bekir Uzun, Rıza Ekiz.

22. **ULUS** : Hasan Kaya, Yaşar Çağlayan, Erkin Seyhan, Sevgi Ötay, İbrahim Yağcı.

23. **YUNAK** : Hayri Erdoğan, Yücel Temiz, Bahattin Yılman, Mustafa Takınlı, Ali Akgündüz, Fahrettin Bilgin.

24. **DERİK** : Muammer Akça, M. Nezir Durmaz, Servet Gökalp, Orhan Ergin, Sait Gözen.

25. **ÇERMİK** : Bekir Özcan, Sabahattin Bünay, Aner Karabacak, Zülküf Pamukçu, Sabri Arslan.

26. **SİİRT** : Osman Öztürk, Hasan Helvacıoğlu, H. Mercan Palabıyık, İbrahim Akpınar, Mehmet Sivrikaya.

27. **BİTLİS** : Kenan Coşar, Mesut Bayram, Bekir Pehlivan, Mehmet Ali Başaran, Ahmet İlyas.

28. **KARŞIYAKA** : Osman Aközel, Ali Yıldız, Sabri Kurtarır, Günfer Özkan, Hulusu Kaplan.

29. **SARAYKÖY** : Gazi Körez, Veli Özbay, İbrahim Kızılkan, Osman Eres, Kudret Beşer.

KONGRELERİNİ YAPAN ŞUBELERİMİZ

SİVAS : Başkan Ahmet Uca, Sekreter Nadir Selvi, Sayman Halis Yılmaz, Üye Mehmet Okur, Üye Yunus Toprak.

ALACA : Başkan Hüseyin Şahin, Sekreter Yaşar Yılmaz, Sayman Ali Yıldırım, Üye Hasan Kartal, Üye Servet Aykan.

İSKENDERUN : Başkan Halit Direkçi, Sekreter Leyla Uysal, Sayman Halis Açacak, Üye Sayhan Güneşli. Üye Hakkı Güven.

KEŞAN : Başkan Necmi Aydın, Sekreter Ayla Hepgezginci, Sayman Cevat Gülen, Üye Adnan Sonçağ, Üye Ramazan Bilgi.

Üye Başkan Hüseyin Sazaklıoğlu, Yazman Yusuf Saıkaya, Sayman Mustafa Ünüvar, Üye İskender, Üye Cemal İskender.

EREĞLİ (KONYA) : Başkan İhsan Sezen, Yazman Erdoğan Erkek, Sayman Mehmet Demiş, Üye M. Ali Göktürk, Üye Mustafa Konukseven.

ARDANUÇ : Başkan Süreyya Aydın, Yazman Hulusi Gürsoy, Aydın, Yazman Hulusi Gürsoy, Sayman Mustafa Ergin, Üye Ali Altun, Üye Necmettin Okumuş.

GAKTEPE : Başkan Ali Kalaycı, Yazman Alaattin Eken, Sayman Nurettin Çaycı, Üye İbrahim Timur, Üye Abdullah Akçay.

SAMANDAĞ : Başkan Mustafa Erbaş, Yazman İmam Genç, Sayman Duımuş Tan, Üye Nazlı Vaizoğlu, Üye Sezer Çelebi.

Şubelerimizden Haberler

İZMİT ŞUBEMİZİN BİLDİRİSİ

TÖB-DER İzmit Şubemiz, Cumhuriyetin 50. yılı dolaısı ile bir bildiri yayınlayarak Türkiye'deki eğitim sorunarının çözümlenemediğini ileri sürmüştür. Şubemizin ildirisinde özetle şöyle dedilmektedir :

Çok kısa zamanda çok işlerin başarıldığı cumhuriyemizin Atatürk dönemindeki atılımlara rağmen, geriye alan yıllar içerisinde ters bir sonuç aldığımız su götürez bir gerçektir.

Halkımızın yüzde altmışının okuma yazma bilmediği, ğretmenin ekonomik ve sosyal yaşantısının aşağı düzeye olduğu, okulsuz köylerin bulunduğu, ikili hatta üçlü ğretimin yaygın olduğu ülkemizde elbette halkı düşüen halk çocuğu olan öğretmen mutlu olamıyacaktır. Buun için de Atatürk ilkelerini ve devrimlerini ulusuna uyurma çabası güden öğretmen sürülecek, mesleğinden yrılmak zorunda bırakılacak, dövdürülecek ve hatta geri ıraktırılmışlığın sorumlusu olarak yargılanacaktır.

Çünkü Türk öğretmeni bilmektedir kî, Atatürk'ten eriye kalan uzun bir dönemde her köye okul, az mevcutı sınıflar, deney gözlem ve araştırmaya dayanan eğitim e öğretim, zekâ ve yeteneğe göre şekillendirme, her ste mezununa istediği fakülteye girme olanağı, öğretenlerin sendika kurma ve insanca yaşamaları gerçekleşrilebilirdi.

Şunu üzülerek belirtmek isteriz ki Cumhuriyetimizin linci yılına bozuk bir eğitim düzeniyle, demokratik ülelerde görülmeyen fikir suçuyla girmiş bulunuyoruz.

TÖB-DER İzmit Şubesi olarak, Cumhuriyetimizin gecek yıllarının halkımızın özlemlerine ve ülkemizin gereklerine cevap veren üretici, ulusal bir eğitimin uygunma yılları olması dileğimizi belirtir, tüm öğretmenle cehaletle ve her türlü sömürü ile mücadelelerinde aşarılar dileriz.

★

TÖB - DER NEVŞEHİR ŞUBEMİZİN BAĞIŞI

Çeşitli baskılara karşı yiğitçe dayanan TÖB - DER evşehir Şubemiz, Genel Merkezimize 1.500 TL. (binbeşiz lira) maddî bağışta bulunarak örnek bir dayanışma neği vermiştir. Genel merkezimiz şubemize bu davranıdan dolayı bir yazı ile teşekkür etmiştir.

★

ŞEBİNKARAHİSAR ŞUBEMİZ TÖS MALLARINI ALDI

TÖB—DER Şebinkarahisar Şubemiz, kayyımda bulan TÖS Şubesine ait malları mahkemeye başvurarak alıştır.

★

YEŞİLOVA ŞUBEMİZ DE TÖS MALLARINI ALDI

TÖB—DER Yeşilova Şubemiz de kayyımda bulunan ÖS Yeşilova Şubesine ait malları mahkemeye başvurarak mıştır.

TÖB - DER Besni Şubemizin Atatürk'ün 35. ölüm yıldönümünde yayınladığı bildiriyi aşağıya alıyoruz :

H A L K I M I Z A

Başöğretmen her türlü sömürüye karşı nasıl savaşılacağını gerçek üretici olan halkın herkesten daha çok yaşama hakkı olduğunu ileri bir üretim ve yönetim aşamasına, ancak müsbet ilim, özgür düşünce ile ulaşılacağını hepimize öğretmiştir. Bu öğretiden uzak kalıp kişisel çıkarlarını halkın ve toplumun üstünde tutanlara fırsat ve olanak verilmemesi için özellikle gençliği uyarmış, devrimlerin bekçisi olarak görevlendirmiştir. Bunun da ötesinde «TAM BAĞIMSIZLIK DEMEK ELBETTE SİYASİ, MALİ, İKTİSADİ YARGI, ASKERLİK, KÜLTÜR GİBİ HER ALANDA TAM BAĞIMSIZLIK VE TAM ÖZGÜRLÜK DEMEKTİR. BU SAYDIKLARIMIN HERHANGİ BİRİNDEN BAĞIMSIZLIKTAN YOKSUNLUK, ULUSUN VE ÜLKENİN GERÇEK ANLAMI İLE BÜTÜN BAĞIMSIZLIĞINDAN YOKSUNLUĞU DEMEKTİR.» Sözü ile yönümüzü tayin etmiştir.

20. Yüzyılın 2. yarısını yaşamaktayız. Buna rağmen yurdumuzda yol, su, elektrik yoksa fabrika bacaları tütmüyorsa 40 milyon nüfusun 2,5 milyonu Türkçe bilmiyorsa, 20 milyon insanımız okuma - yazma olanağından yoksun ise, milyona yakın seçme emekçimiz gücünü yabancı devletlere satıyorsa, 150 bin gencin yüzüne Üniversite kapıları kapatılıyorsa bu KADERİMİZ DEĞİL, ATATÜRK DEVRİMLERİNDEN UZAKLAŞMAMIZIN BİR SONUCUDUR. Bu durum karşısında öğrencinin, öğretmenin, işçinin, köylünün, esnafın ve tüm millici güçlerin sorumluluğu ortaktır. Bunun için zamanı iyi değerlendirmek, olumsuz davranışlardan kaçınmak lâzımdır. İçinde bulunduğumuz koşulları bilerek, yurt sorunlarına çare arayıcı bakışla eğilerek, OKUMAK, ÖĞRENMEK, ARAŞTIRMAK, BİLİMSEL YOLDAN yürümek zorundayız.

Sevgili öğrenciler; tüm olanaklarınız elverişli olmayabilir. Fakat bu olanaksızlığınızı geri kalmışlığınızın bir yansıması olarak bilmelisiniz. Bununla birlikte ailenizin ve yoksul halkınızın umudu sizlersiniz. Başarınızla sevinip, başarısızlığınızla üzüleceğimizi unutmamalısınız. Çünkü, sizin dar çevrenizde yoksul ailelerinizin çocuklarını okutabilmesi, eziklikten kurtulabilmesi yine sizin başarınıza bağlıdır. Bu nedenle sorumluluğunuz büyüktür.

10 KASIM anma günleri ağlama günleri değildir. Ölümsüz ATA'ya hesap verme günleridir. Ata'ya hesap verme daha ileriye gitmek, daha özgür yaşamak, mutlu bir ülke yaratmanın atılımını ve gücünü göstermektir.

Hangi şartlar altında olursa olsun, Atatürk'ün gençliğe çağrısı rehberin olmalıdır.

TÖB - DER Besni Şubesi
Yönetim Kurulu

TÖB - DER'e ABONE OLUNUZ, ABONE BULUNUZ
YILLIK ABONE 20 TL., ALTI AYLIK : 10 TL.

HABERLER

FEYZİOĞLU TAHLİYE EDİLDİ

TÖB-DER Ankara Şubemiz üyelerinden ve Mohaç İlkokulu Öğretmeni Necati Feyzioğlu 256 sanıklı davada yapılan sorgusu sonunda 12.11.1973 günü tahliye edilmiştir. Feyzioğlu, 14 Mart 1972 tarihinde gözaltına alınıp tutuklanmış ve yirmi aydır sorgusunu tutuklu olarak beklemiştir.

ASKERİ YARGITAY BİR MAHKÛMİYET KARARINI DAHA BOZDU

Yayın yoluyla komünizm propagandası yapmaya teşebbüs ettikleri ileri sürülerek haklarında Diyarbakır ve Siirt İlleri Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde kamu davası açılan Elâzığ Kız İlköğretmen Okulu öğretmeni ve Eski TÖB-DER Şube Başkanı Mehmet Kopan ile üyelerimizden Nurettin Yıldıran, adı geçen mahkeme tarafından, 2 şer yıl 6 şar ay ağır hapis cezasına mahkûm edilmişlerdi. Bu karar sanıklar ve müdafileri tarafından temyiz edilmiş ve dava dosyası Askeri Yargıtay 1. Dairesinde duruşmalı olarak incelenmiştir. 26.11.1973 günü yapılan duruşmada üyelerimiz Mehmet Kopan ile Nurettin Yıldıran'ı, Prof. Uğur Alacakaptan ve Genel Merkez Avukatlarından Halit Çelenk temsil etmişler ve sözlü açıklamalarda bulunarak savunmuşlardır. Dava dosyasını inceleyen ve savunmaları dinleyen Askeri Yargıtay 1. Dairesi verilen mahkûmiyet kararını olayda suç unsurları bulunmadığı gerekçesiyle esastan bozmuştur.

YARGITAY ATEŞ HAKKINDAKİ KARARI BOZDU

Yüksekova Merkez Cumhuriyet İlkokulunun müdür odasında bir grup öğretmen arasında yapılan konuşmalarla komünizm propagandası yapıldığı ileri sürülmüş ve Hasan Mutlu adındaki öğretmen ile üyemiz Sabiha Ateş haklarında Hakkari Ağır Ceza Mahkemesinde dava açılmıştır. Yapılan yargılama sonunda her iki sanığın komünizm propagandası yaptığı kabul edilerek beşer yıl süre ile ağır hapislerine ve birer yıl 8 er ay da sürgün edilmelerine karar verilmiştir. Karar temyiz edilmiş ve Yargıtay Sekizinci Daîresinde duruşmalı olarak incelenmiştir. Üyemiz Sabiha Ateş adına genel merkez hukuk müşavirimiz Avukat Halit Çelenk duruşmada sözlü açıklamalar yaparak, kararın yasaya aykırı olduğunu savunmuş ve kararın bozulmasını istemiştir. Dosyayı inceleyen Yargıtay 8 nci Ceza Dairesi üyemiz Sabiha Ateş hakkındaki kararı esastan bozmuştur.

YARGITAY İKİ ÜYEMİZ HAKKINDAKİ MAHKÛMİYET KARARINI BOZDU

Yargıtay 8. Ceza Dairesi, halen Balıkesir Cezaevinde tutuklu bulunan üyelerimizden Vahdet Gayret ve Hüseyin Nacar ile birlikte Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü öğrencilerinden ve Balıkesir Devrimci Gençlik Derneği mensuplarından beşi hakkındaki Balıkesir Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen mahkûmiyet kararını usul yönünden bozmuştur.

Yukarıda adı geçen iki üyemiz ve beş öğrenci hakkında açılan kamu davasında, TCK'nun 141/1—5 maddelerine göre mahkumiyet kararı verilmişti. Sanıkların, Balıkesir Devrimci Gençlik Derneği aracılığıyla işçi - köylü öncülüğünde proletarya diktatörlüğü kurmak için harekete geçtikleri ileri sürülmüştür.

Aynı dernek mensuplarından üçü hakkında daha önce açılan dava da beraetle sonuçlanmış ve yargıtayın onayı üzerine hüküm kesinleşmişti.

DANIŞTAY M.S.B.'NIN 25 İŞLEMİNİ DAHA İPTAL ETTİ

Askerliklerini «er öğretmen» olarak yapmaları gerekirken, 'askerliklerine «er olarak karar alınan ve bu işlemi danıştaya götüren 25 üyemiz hakkında daha Danıştay iptal kararı vermiştir. Haklarında iptal kararı verilen üyelerimizin adları şöyledir :

«Mithat Bucak, Erol Demir, İlyas Tortop, Yusuf Aslan, Mustafa Alyakut, Ahmet Savran, A. Kadir Yarmaç, Kemal Kalkan, Muzaffer Ahlat, Abdullah Türkmen, Bedri Yavaş, Davut Sertkaya, Fikret Ak, Seyit Yılmaz, Önder Esenoğlu. Durak Kabaya, Hıdır Ateş, İsmail Binel, Erol Ünsal, Manzur Elyak, D. Cahit Gedik, Ali Öznur, Mevlüt Filiz, İsmail Nazlım, M. Ali Yavaşoğlu.»

DANIŞTAY GÖLGELİOĞLU HAKKIN Kİ İŞLEMİ İPTAL ETTİ

1972 yılında evlenme çağr Hasan Hüseyin'in bir şiirinden a bir parça ile «Komünizm propaga sı yaptığı» iddiasıyla görevine verilen Gördes Lisesi İngilizce Ö meni Derya Güneşlioğul hakk Derneğimiz avukatlarının Danış açtıkları dava sonuçlanmıştır. Dan Beşinci Dairesi iptal karar vermişti

DANIŞTAY BAŞKAN HAKKINDAKİ İŞLEMİ DURDURD

TÖB-DER Manisa Şubemiz ü rinden ve Saruhanlı Halitpaşa M bası Gazi İlkokulu Öğretmeni Ak lah Başkana hakkındaki Manisa V liğinin işlemi Danıştay tarafı durdurulmuştur. Başkan, Öğretr likten alınarak Manisa Milli Eğ Müdürlüğüne evrak memuru ol verilmişti.

CUMHURİYETİN 50. YILINDA...

Okulumuz Andırın İlçesinin Karadut Köyü İlkokulu olup dağlar arasında devletin bile haberi olmayan bir yerde bulunmaktadır. Gerekli ders araç ve gereçlerinden tamamen yoksun, susuz, devletin yardımlarından yoksun bulunan bir okul idarecisiyim. Bizler de köylülerin karanlık yollarını aydınlatmak için fener bekliyoruz. Okulumuzun yoksun olduğu ders araç ve gereçlerini bekliyoruz.

Nazmi Bindal
Karadut İlkokulu Öğretmeni

Köyümüz yeni okula kavuşmuş yoksul bir köydür. Okulun yeni açılması ve köylünün çok yoksul olması yüzünden okulumuz araç gereç bakımından çok fakirdir.

Henüz bir Türkiye Haritası, bir pergel bile yoktur. Mevcut bir kaç araç ise öğretmenlerin çabasıyla alınmış ya da yapılmıştır. Araçsız ders işlenemiyeceği ise bugün herkes tarafından bilinen bir gerçektir.

Nazif Sarı
Kara Dona Köyü Öğretmeni
ALACA

BU SANDIK KİMİN ?

24 yıllık ilkokul öğretmeniyim. TÖB-DER'in kurulalı beri üyesiyim. 29.9.1950 yılından itibaren İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığına ödentilerimi tam ve aralıksız olarak ödedim.

31.5.1973 tarihinden itibaren sağlık nedenlerinden dolayı İlçemiz Çocuk Kütüphanesinde görevlendirildim. 1959 yılından 1973 Ekim tarihine kdaar da sözkonusu sandığın ilçe yöneticilerindendim.

1973 mali yılından itibaren kadromun Kültür Müsteşarlığına geçmesi yüzünden üyelikten düştüğümüz ve sandıkla ilgili her türlü haklarımızın ortadan kaldırıldığı bildirildi. 24 yıllık emeğimizin ve her ay düzenli kesilen ödentilerimizin karşılığı bu mu olmalıydı?»

SALMAN'I DÖVENLER MAHKÛM OLDU

TÖB-DER Kuyucak Şubemiz üyeinden İzzet Salman'a 23.3.1973 nü saldıran altı kişiden ikisi, yargıdıkları Kuyucak Asliye Ceza Mahmesinde yapılan duruşmaları sonda, çeşitli hapis cezalarına çarptırışlardır.

MEHMET KURT BERAET ETTİ

TÖB-DER Anamur Şubemiz üyeinden Mehmet Kurt, yasak kitap tundurmaktan dolayı yargılandığı amur Sulh Ceza Mahkemesinde pılan duruşması sonunda 7.11.1973 nü beraet etmiştir.

Mahkemenin beraet kararında ayn şöyle denilmektedir :

Sanıklar hakkında yasaklanmış sılı eserleri bulundurdukları anlamış ise de yasak kitabın evde bundurulmasının suç teşkil etmiyeceği müsadereyi gerektirmiyeceği, Yargay 1. Ceza Dairesinin 17.11.1871 n ve 3973 Esas, 3804 Karar sayılı mı ile hükme bağlanmış olmasına mücerret basılı eserleri bulundurnın mevcut mevzuatımıza göre suç şkil etmemesine binaen müsnet çtan sanıkların BERAETLERİNE, anetteki zaptedilmiş kitapların DESİNE...»

DANIŞTAY BİR HAKSIZ İŞLEMİ DAHA DURDURDU

Danıştay Beşinci Dairesi, TÖB - DER Kayseri Şubemiz üyelerinden ve Sarız Ortaokulu Öğretmeni Süleyman Ersen hakkındaki görevden uzaklaştırma işlemini durdurmuştur. Ersen, 1971 yılında Zonguldak Işıkveren Ortaokulunda görevliyken dört arkadaşı ile birlikte İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından gözaltına alınıp tutuklanmıştır. Daha sonra dosyaları uyuşmazlık mahkemesine gönderildiği için tahliye edilmişti. Tahliye edildikten sonra görevine döndürülen Ersen, ardından bakanlık emrine alınmış, bu işlemi Danıştay durdurmuş ve fakat Bakanlık bu kere de Ersen'i görevden uzaklaştırmıştı.

FİKRİ COŞKUN TAHLİYE EDİLDİ :

TÖB-DER Gördes Şubemiz üyelerinden Fikri Coşkun, tutuklu bulunduğu Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Cezaevinden tahliye edilmiştir. 29.9.1972 tarihinde gözaltına alınıp tutuklanan Coşkun, «Gizli örgüt kurma» iddiasıyla yargılanmaktaydı.

BULANIK'TA MAAŞLAR ZAMANINDA VERİLMİYOR

Unutulan bir ilçenin çilekeş öğretmenleri olarak bildiriyoruz. Dört aydan beri «ödenek yok» gerekçesiyle zamanında maaşlarımızı alamıyoruz . En ücra dağ köylerinde yurt çocuklarına hizmet eden öğretmenler, maaşlarını almak için ilçe merkezine iniyorlar, maaşları zamanında verilmediğinden otel köşelerinde perişan oluyorlar. Sonra da elleri boş köylerine dönmek zorunda kalıyorlar. Cumhuriyetin 50. yılında, maaşları zamanında verilmediği için borçlarını ödemeyen öğretmenler, öğretmen olduklarını söylemekten utanır hale geliyorlar. İlgililer öğretmenle ne zaman ilgilenecekler, öğretmene ne zaman sahip çıkacaklar, yoksa Bulanık'ın Türkiye topraklarına dahil olduğu unutulmuş mudur ?

Taner KÖROĞLU
TÖB-DER BULANIK Şubesi Başkanı

İSTANBUL ŞUBEMİZİN ÜYELERİNE DUYURU

TÖB - DER İstanbul Şubemiz, geçen yıl olduğu gibi, bu yıl da üyelerine ve ailelerine bazı tiyatrolardan indirim sağlamıştır. TÖB - DER Şubemiz üye ve ailelerine indirim yapan tiyatroların ad, oyun ve adresleri şöyledir :

Dostlar Tiyatrosu : AZİZNAME Ümit Tiyatrosu ŞİŞLİ

Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu: İPTEKİ Küçük Sahne BEYOĞLU

Türk Yazarları Tiyatrosu : ANAYASA KOCAMUSTAFAPAŞA

Ulvi Uraz Tiyatrosu : EVLATÇIKLAR
Bulvar Tiyatrosu FINDIKZADE

Bu olanaktan yararlanabilmek koşulları şöyledir :

1. İndirim % 50 olup, bundan yalnız TÖB - DER üye ve aileleri yararlanabilir.

2. Tiyatrolara girişte TÖB - DER üye kartı göstermek gereklidir.

KIYIM... KIYIM... KIYIM...

M. HİLMİ KÜÇÜK'ÜN GÖREVİNE SON VERİLDİ

12 Marttan sonra bir tertip sonucu hakkında yapılan ihbar üzerine gözaltına alınıp tutuklanan ve daha sonra yapılan yargılaması sonucu «Kanunun suç saydığı bir fiili övdüğü ve halkı isyana teşvik ettiği» gerekçeleriyle 3 ay hapse ve 50 TL. de para cezasına çarptırılan Manisa Demirci ilçesi Serviler Köyü Öğretmeni M. Hilmi Küçük'ün, hakkındaki hükmün kesinleşmesi üzerine, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlik görevine son verilmiştir.

★

FETHİ ŞİMŞEK TUTUKLANDI

TÖB-DER Burdur Şubemiz üyelerinden ve Burdur Aşağı Müslimler Köyü Öğretmeni Fethi Şimşek, 21.10.1973 günü bir kaza sonucu köyde okul civarında birbirini yaralayan baba ile oğlun kendilerini öğretmenin yaraladığı şeklinde yaptıkları şikâyet üzerine gözaltına alınmış ve Burdur Ceza ve Tevkif Evine konulmuştur.

★

KASAR GÖDEVDEN UZAKLAŞTIRILDI

TÖB-DER Taşköprü Şubemiz üyelerinden ve Taşköprü Lisesi Biyoloji öğretmeni Kenan Kasar, 13.11.1973 günü Bakanlık Müdürler Komisyonu tarafından «hakkında adli soruşturma yapılıyor» gerekçesiyle 657 sayılı yasanın 140. maddesine göre görevden uzaklaştırılmıştır.

Kasar, 1972 yılında Tunceli Lisesinde görev yaparken bir grup öğretmen ile birlikte iki kere Diyarbakır Siirt Sıkıyönetim Komutanlığınca gözaltına alınıp tutuklanmıştır. Daha sonra sözkonusu öğretmenler Türkiyenin çeşitli yerlerine sürülmüşlerdir. Kasar halen İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığına aktarılmış bulunan TİKKO davasında yargılanmaktadır.

★

BABIŞ GÖREVDEN UZAKLAŞTIRILDI

TÖB-DER Akçadağ Şubemiz üyesi ve Ankara Mamak Lisesi Tarih Öğretmeni Fikret Babuş, Bakanlık Müdürler Komisyonu tarafından hakkında adli soruşturma yapıldığı gerekçesiyle görevden uzaklaştırılmıştır. Babuş, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesinde DEV-GENÇ Davasında yargılanmaktadır.

★

CİDE'DE BİR ÖĞRETMENİN EVİ TAŞLANDI

TÖB-DER Cide Şubemizin üyelerinden ve Celâllı Köyü Öğretmeni Mehmet Acar'ın evi 31.10.1973 günü gecesi saat 0.30 sıralarında kimliği bilinmiyen kişiler tarafından taşlanmıştır. Olayla ilgili olarak idari ve adli soruşturma açılmıştır.

★

ÖNER SÜRÜLDÜ

TÖB-DER Edirne Şubemiz üyelerinden ve Mimar Sinan Ortaokulu Almanca Öğretmeni Osman Öner 5442 sayılı İl İdaresi Yasasına göre Uzunköprü II. Murat Ortaokulu Öğretmenliğine sürülmüştür.

★

BİR ÖĞRETMEN SOKAK ORTASINDA DÖVÜLDÜ

TÖB - DER Samandağı Şubemizden bildirildiğine göre Samandağı Turgut Reis İlkokulu Öğretmeni Süleyman Aslan, yeni görevlendirildiği Halk Eğitim Merkezinde 19.10.1973 günü bir kaç kabadayının saldırısına uğramış ve dövülmüştür. Olay sırasında olay yerinde bulunan bir polis memurunun olayı görmediğini söylemesi ve saldırganların tehdit etmesi üzerine olayla ilgili soruşturma açılamamıştır

Süleyman Aslan, 5.11.1973 günü görevli olarak gönderildiği Antakya'da da aynı saldırganlar tarafından sokaka ortasında yolu kesilerek dövülmüştür. Komaya sokulup sokak ortasında bırakılan Aslan'a yüzü gözü parçalanıp, yakalandığı halde iki gün sonra bulunabilen hükümet tabibi tarafından rapor verilmiştir. Saldırganlar yapılan sorguları üzerine serbest bırakılmışlardır.

★

HAKSIZ BİR ATAMA

TÖB-DER Ovacık Şubemiz baskanı ve Ovacık Yatılı Bölge İlkokulu Öğretmeni İmran Tekinoğlu, isteği dışında Ovacık Merkez İlkolulu Öğretmenliğine atanmıştır.

ÇUKURCA'DA BASKILAR SÜRÜYOR

Yurdumuzun en ücra köşelerinden biri olan Hakkâri Çukurca'da binbir güçlükle savaşarak TÖB-DER Şubemizi kurmuş bulunan meslekdaşlarımıza ve şubemize karşı gerici güçler ellerinden geleni yapmaktadırlar. Son olarak Çukurca şubemizden aldığımız bir yazıda özetle şöyle denilmektedir :

«2.4.1973 tarihinde altı kişilik müteşebbis kurul ve beş kişilik kurucu üye listesini ve kurulmuş formalitelerini tamamlayarak mülki idare amirliğine başvurduk. Adı geçen tarihten bu güne dek derneğimiz faaliyetini sürdürmektedir. Mülki amirlikçe dernek kuruluşu hakkında bugüne dek olumlu ya da olumsuz resmi bir yazı gelmemiştir. Son zamanlarda çalışmalarımızdan kuşkulanan Çukurca Kaymakamı üyelerimizin ilçeye geliş - gidişlerini engellediği gibi yönetim kurulu üyelerinin Çukurca dışına sürülmelerini sağlamıştır. Yönetim kurulunda tek olarak çalışmaktayım.

3«.10.1971 günü genel kurulu toplayacağımız sırada toplantı yerine kolluk kuvveti göndererek toplantı yapılmasına engel olunmuştur. Buna da ekte sunduğumuz yazı gerekçe gösterilerek derneğimizin meşru olmadığını eksikleri tamamlayana değin çalışamıyacağımızı bildirdi. Kaymakamın bu tutumu Atatürkçü, İlerici öğretmenleri yıldırmak içindir.

Başkan Muzaffer Özer'e komplo hazırlanarak mahkemeye verildi. Beraet ettiği halde Çukurca'dan Hakkâri merkezine sürüldü. Üyelerimizden Ali Mavi hiç bir gerekçe gösterilmeden uzak bir dağ köyüne sürüldü, Hıdır Turhan hırpalanarak ölümle tehdit edilmektedir.

EMİN ARIK AÇIĞA ALINDI

. TÖB - DER Taşköprü Şubemiz elerinden Kayapınar Köyü Öğretme- Emin Arık, Kastamonu Valiliğince .1.1973 tarihinde, 657 sayılı yasanın 8. maddesine göre görevden uzaktırılmıştır. Arık'ın açığa alınması- ı nedeni, yeni evlendiği öğretmen ile aynı okula verilmesi konusunda ptığı bütün başvurmaların sonuçsuz lması üzerine, yerel bir gazeteye zdığı yazı ile ilgilileri öğretmen atalarında tarafsız olmamakla itham nesidir.

★

İTAP YÜZÜNDEN GÖZALTINA ALINDILAR

TÖB - DER Savur Şubemiz üyeinden Kesim Danışman ile Ali Akdız, 2 Eylül 1973 günü Diyarbakır - ırdin yolunda yapılan bir arama sıında üzerlerinde bulunan **«Bu Dünlan Nâzım Geçti, Türkiye'nin Dü- i, Karl Marx'ın Toplum Kuramı»** ı kitaplar yüzünden gözaltına alınşlardır. Bir gece emniyette gözaltın- kalan öğretmenlere çeşitli konular- sorular yöneltilmiştir. Ertesi günü cılığa teslim edilen öğretmenler, guları sonunda serbest bırakılmışdır. Daha sonra yeniden emniyete ürülen öğretmenlere bir takım va- er yapılmış ve öbür öğretmen arlaşları hakkında emniyete rapor meleri istenmiştir. Öğretmenler, bu kleri, kesin bir dille reddetmişler-

★

IŞIK BU KERE DE SÜRÜLDÜ

TÖB-DER Ulubey Şubemiz üyeden T. Fikret IŞIK, 22.11.1973 tainde Bolu Göynücek Ortaokuluna ülmüştür.

Işık, 1973 Mayısında Emin Bozrt adındaki bir bakkal tarafından omünizm propagandası yaptığı ve sak yayın bulundurduğu iddiasıyla ihbar edilmiş ve bunun üzerine i aranarak tutuklanmıştır. Ankara ıyönetim Komutanlığına gönderiı Işık, komutanlık mahkemesinin örevsizlik» kararı vermesi üzerine ak Ağır Ceza Mahkemesine sevkemiştir. Onbeş gün tutuklu kaldıkı sonra serbest bırakılan Işık, yapı- ı yargılaması sonunda 17.9.1973 ihinde beraet etmiştir. Beş ay kar açıkta kalan Işık, 3.10.1973 tarihde görevine başlatılmıştır.

BOYKOT YÜZÜNDEN 39 ÖĞRETMEN MAHKÛM OLDU

15 - 18 Aralık 1969 yılında TÖS'ün düzenlediği «Büyük Öğretmen Boykotu»na katıldıkları iddiasıyla Alaşehir Asliye Ceza Mahkemesinde yargılanan 139 öğretmenden 100 ü daha önce beraet etmişlerdir. 39 öğretmen ise yapılan yargılamaları sonunda, yüzyirmibeş lira ağır para cezasına ve ikişer ay onbeşer gün süre ile memuriyetten mahrumiyet cezasına çarptırılmışlardır. Öğretmenler, haklarındaki bu kararı temyiz etmişlerdir.

Mahkûm olan öğretmenlerin adları şöyledir: «Mehmet Aydın, İbrahim Çınar, Ömer Sarım, Çetin Avşar, Rüstem Üstüntaş, Özen Işık, Mehmet Turan, Sabri Şengül, Yüksel Şahin, Hüseyin Zengin, Ali Ertürk, Azize Öz, Osman Tanyu, Muzaffer Nezihi, Rabia Ünsal, İbrahim Gencer, Musa İnan, Sıtkı Altıtepe, Bahtiyar Can, Mehmet Koyun, Ali Uyur, Ahmet Baykal, Mustafa Çelik, Tuncel, İsmet Güngör, Musa Sezer, Ahmet Kıvrak, Ertuğrul Akkaya, Ali Bozdağ, Saniye Yaren, İsmet Türkmen, Sedat Yaren, Mehmet Arif Aydeniz, Adile Aydeniz, Yusuf Aktaş, Vahdettin Haniy, Hıdır Yılmaz, Cihat Demirel, Yaşar Ceylan,

★

ESENER BU KERE DE SÜRÜLDÜ

TÖB-DER Antalya Şubemiz üyelerinde ve Karaveliler Köyü Öğretmeni Rasim Esener, Korkutelinin Yeşiloba Köyüne sürülmüştür. Esener, hakkında yapılan bir ihbar üzerine komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla Antalya Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmış ve beraet etmişti. Hakkındaki adli soruşturma sırasında bir süre açıkta da kalan Esener, beraet etmesi üzerine geçenlerde eski görevine verilmişti.

ŞAVŞAT'TA İKİ ÖĞRETMEN SÜRÜLDÜ

TÖB-DER Şavşat Şubemiz üyelerinden Mirya Köyü Öğretmeni Ali Aksakal Yusufeli'nin İphan, Şavşat Merkez İlkokulu Öğretmeni Şah İsmail Aksakal da Hopa Kemalpaşa İlkokuluna sürülmüşlerdir.

★

TÜRKSEVER AÇIĞA ALINDI

TÖB-DER Kastamonu Şubemiz üyelerinden ve Gölköy İlköğretmen Okulu Öğretmenlerinden Vahit Türksever, 10.11.1973 günü açığa alınmıştır.

GÜLTEKİN HAKKINDA KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA KARAR VERİLDİ

TÖS Davası sanıklarından ve (s. 93). Öngören, edebiyatımızda TÖB-DER Ankara Şubemiz üyelerinden Ahmet Gültekin, hakkında «mütecaviz sarhoşluk, kavgada silâh teşhiri ve komünizm propagandası yapmak» iddialarıyla açılan soruşturma sonunda Bünyan Sorgu Hakimliği tarafından, 31.10.1973 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Gültekin uğradığı bir tertip sonunda 17.5.1973 günü Bünyan'da tutuklanmış ve 7.6.1973 günü ise tahliye edilmiştir.

★

ELMADAĞ LİSESİNDE HUZURSUZLUK

Elmadağ Lisesi öğretmenler kurulunun, 17.11.1973 günü yapılan toplantısında, müdür yardımcısı ile bazı öğretmenler arasında sert tartışmalar çıkmıştır. Müdür yardımcısının bir öğretmenin üzerine yürüdüğü ve öğretmenlere karşı kırıcı sözler söylediği söylenmektedir. Okul yöneticilerinden, bazı öğretmenleri kayırdığını ve öğretmen - öğrenci ilişkilerinde hatalı hareket ettiklerini ve okuldaki huzursuzluğun görev yapmayı engellediğini ileri süren yedi öğretmen, Bakanlığına başvurarak okula bir müfettiş gönderilmesini istemişlerdir.

★

ŞENELDİR GAZİPAŞA'YA SÜRÜLDÜ

TÖB-DER Dinar Şubemiz üyelerinden ve Sandıklı Lisesi Coğrafya Öğretmeni Hami Şeneldir, Bakanlık Müdürler Komisyonu kararıyla Antalya Gazipaşa Ortaokuluna sürülmüştür. Şeneldir, geçen yıllarda da Niğde'den Bolvadin'e sürülmüştü.

★

BİNER VİRANŞEHİR'E SÜRÜLDÜ

TÖB-DER Urfa Şubemiz üyelerinden Mustafa Biner, Urfa Merkez Şair Abdi İlkokulundan alınarak Viranşehir Sakarya İlkokuluna verilmiştir. İl Milli Eğitim Disiplin Kurulu kararıyla sürülen Biner'i okul müdürü şikâyet etmiştir.

★

GÜMÜŞ MESLEKTEN İHRAÇ EDİLDİ

TÖB-DER Gelibolu Şubemiz üyelerinden ve Kadıköy Merkez İlkokulu Öğretmeni Yakup Gümüş, Bakanlık Müdürler Komisyonu tarafından meslekten ihraç edilmistir. Gümüş hakkındaki bu yasaya aykırı islemi avukatlarımız Danıştaya götüreceklerdir.

KIYILAN ÖĞRETMENDEN MEKTUP

1972 Mayıs ayında imzasız bir ihbar mektubu ile Diyarbakır - Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığına yapılan ihbar sonucunda, sözkonusu mektup, Mardin Milli Eğitim Müdürlüğüne havale edildi. Mardin Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından görevlendirilen Müfetiş Mustafa Şenköylü, Rıza Karan ve Hasan Erbaş tarafından Midyat İköğretim Müdürlüğüne çağırıldım. İmzasız ve tarihsiz ihbar mektubu önüme uzatıldı. Bir öğretmenin en ağır suçlamalarla nasıl kıyılacağını iyi bilen «sayın» muhbir vatandaş, hakkımda bir sürü suç sıralamış. Muhbirin ve muhbirin ihbarını işleme koyanların amacı açıktı : Yiğitçe mücadele veren TÖB - DER Midyat Şubesini parçalamak, öğretmenleri tedirgin etmek. Bunun için de şube başkanı olarak önce beni saf dışı bırakmak niyetindeydiler.

Bir yandan hakkımda lüzumu muhakeme kararı alınıp mahkemeye sevkim yapılırken, bir yandan da 1973 Haziran ayında Midyat'ta kalmam sakıncalı bulunarak İl Milli Eğitim Disiplin Komisyonu tarafından Aydın'ın Bozdoğan İlçesinin Akkaya Köyüne sürüldüm.

Midyat Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılanmam sonucunda 8.11.1973 günü beraet ettim.

Bedri Şen
Akkaya
Köyü Öğretmeni
BOZDOĞAN - AYDIN

İKİ ÜYEMİZ ANTEP'TEN SÜRÜLÜYOR

TÖB-DER Gaziantep Şubemiz üyelerinden ve körler okulu öğretmenlerinden Süleyman Kılıç ile Celil Orhan, İl Milli Eğitim Disiplin Kurulu kararlarıyla il dışına sürülmüşlerdir.

Disiplin Kurulunun kararında aynen şöyle denilmektedir: «Süleyman Kılıç'ın Gaziantep TÖS üyesi olduğu, DEV-GENÇ'in toplantılarına katıldığı, DEV-GENÇ'in «Şahinbey Yürüyüşü» ile pahalılığı tel'in mitingine katıldığı ve bir arada TÖS derneğinin yönetim kurulu üyeliğini yaptığı, bu tutum ve hareketiyle de öğretmenlik mesleğinin haysiyet ve şerefinin zedelenmesine sebebiyet verdiği, durumunun çevrede sarsıldığı ve öğretmenlik prestijini kaybettiği kanaatine varıldığından, 788 Sayılı Kanunun 35. maddesi uyarınca il dışına naklinin yapılmasına,

Aynı okul öğretmeni Celil Orhan'ın Gaziantep TÖS üyesi olduğu, DEV-GENÇ ve İLKSEN kuruluşlarıyla devamlı ilişki kurduğu ve bu derneklerin çeşitli faaliyetlerine katıldığı bu tutum ve hareketleriyle de öğretmenlik mesleğinin haysiyet ve şerefinin zedelenmesine sebebiyet verdiği, durumunun çevrede sarsıldığı ve öğretmenlik prestijinin sarsıldığı kanaatına varıldığından... il dışına naklinin yapılmasına oybirliği ile karar verildi.

★

ELÂZIĞ'DA KIYIMLAR SÜRÜYOR

12 Marttan bu yana en fazla öğretmen kıyımının olduğu yerlerden biri de Elâzığ. Vali, Rifat Kaplan, Demirel Biraderlere yakınlığı ile tanınan Millî Eğitim Müdürü Cafer Cengiz kıyımın baş sorumluları. Bir ara şubemizi de haksız yere kapatan ve defalarca üyelerimizi sıkıyönetim gönderen bu yöneticiler son ikibuç yıl içinde 11 öğretmeni görevd uzaklaştırmışlar, 26 öğretmeni çeş yerlere sürmüşler, 4 öğretmenin ç revine son vermişler, bir çok öğretm nin de haksız yere stajyerliğini k dırmışlardır. Öğretmen kesimin kıyımlar ve tertipler birbiri ardı sıralanırken, çeşitli okullardaki iler düşünceli ve uyanık öğrenciler kıyılmış, okuldan atılmış, dövülmü sıkıyönetime gönderilmiştir.

Yurtsever ve ilerici öğretmenle ve öğrencilere karşı ellerinden gel kötülüğü yapan yöneticiler, yolsuzl yaptıkları bilinen bir çok okul yön ticisini de açıkça korumuşlardır.

Son olarak Elâzığ Atatürk Lise Felsefe Öğretmeni Nesrin Ercan, 54 sayılı yasaya göre Keban'a sürülmü tür.

★

MANİSA'DA ATAMALAR'DA ADAM KAYIRILIYOR

Partizan kişiler tarafından dold rulmuş bulunan Milli Eğitim Bakan ğının merkez ve taşra örgütünde öze likle atama işlerinde büyük kayırm lar yapılmaktadır. İleri düşünceli ö retmenler, arkası olmayanlar ve öze likle TÖB-DER li öğretmenlerin atam larında ise bir sürü güçlükler çıkart maktadır. Atama işlemleri bu öğre menlerin aleyhinde bir silâh olar kullanılmakta, öğretmenler sürekli ba kı altında tutulmaktadır. Son olar Manisa Sarıgöl Şubemizden kayırm lı ve haksız atamalar konusunda alc ğımız bir yazıda şöyle denilmekted

«Manisa Milli Eğitim Müdürlüğüni atamalar konusundaki hatalı tutun yüzünden bir çok öğretmen huzurs olmuştur. Haksız atama ve nakill yüzünden öğretmenler arasında bil rek İkilik yaratılmıştır. Arkası olan i tediği yere atamasını yaptırmaktad Dürüst ve kimsesiz arkadaşlarımız i haksızlıklara uğramakta, istek dı yerlere verilmektedirler. Sarıgöl'de bu durum vardır. Örneğin şubem üyelerinden İbrahim Tanrıkulu, Be ri Yavaş, Cengiz Ersöz de istekle dışındaki yerlere atanmışlardır.

Manisa Milli Eğitim Müdürlüğ atamalar konusunda yaptığı haksı lıklarla öğretmenleri tedirgin etme tedir. Bunun böyle saptanmasın yarar vardır.»

BİR KIYIMIN ÖYKÜSÜ ...

Ali Rıza BAŞARAN

1964 - 1965 Öğretim yılında Bolu Erkek İlköğretmen Okulunu bilgi ve meslekî formasyon olarak «örnek öğretmen adayı»nın belirtisi sayılan üçüncülük derecesiyle bitirdim. 1965 - 1966 öğretim yılında girdiğim ... Eğt. Enstitüsünden 28.2.1968 tarihinde mezun oldum. ...3.1968 günü Konya-Doğanhisar İ.H.Ok.da Fen Grubu stajiyer öğretmeni olarak göreve başladım.

Dindersi öğretmeni olan Okul Müdürü bir defa, branş ... ücretli okuttuğum Türkçe dersimi izledi. Nedeni : ...mperyalizm, kapitalizm, sosyalizm, burjuvazi, kompra... v.b. günün çok kullanılan sözcüklerinin ders işleyişi ...nde yer almasından, Anayasanın bazı maddelerinin ...mpozisyon konusu olmasındandı. 23 Nisan Bayramı ...n bir öğrenciye verdiğim Mustafa Kemâl'le ilgili şiir ...utturulmadı. Gizlice evime atılan mektupda da: İlçe... ve okula hangi amaçla geldiğimin bilindiği, komünist ...duğum, öldürüleceğim, gençliğime yazık etmemem, de...lup gitmem isteniliyordu. Gerginlik büyüdü. Müracaat ...nü geçmesine rağmen askerliğimi istedim. Müdür, ben...n kurtulmak için Din. Eğt. Gen. Müdürü ile yaptığı te...fon görüşmesinin sonucu dilekçemi bakanlığa gönderdi. ...kulda ihtiyaç olmasına rağmen askerliğime karar alındı. ...9.1968 günü Yd. Sb. okuluna katıldım.

30.9.1970 günü askerlik dönüşü Manisa-Demirci İ.H. ...k. na atandım. Din dersi Öğretmeni olan Ok. Md. ü sta...erlikle ilgili olarak 1. sınıfta matematik dersime girdi. ...ers sonunda öğrencilere yaptığı konuşmada, dersin çok ...zel, başarılı olduğunu, tecrübeli ve bilgili öğretmenle...in kıymetini bilmelerini söyliyerek bana tebrik ve te...kkürlerde bulundu.

Devrimci tavrıma karşı, halı fabrikatörleri, tüccar...ı ve şeriatçı çevrelerin düzenlediğini sandığım bir taş... saldırı 24 Nisan 1971 aralıklı olarak evimizi hedef al... Olayı telle TÖS'e bildirdim, basına da yansıdı. (26 ...san 1971 günlü Günaydın, Cumhuriyet v.b.) Mahalli ...sın aleyhimde kampanya açtı. Emniyet komiserliğince ... Nisan 1971 de «ev basmak, adam dövmek» gerekçe...iyle gözaltına alındım. Kefille serbest bırakıldım. Sıkı...netim ilânından bir hafta sonra, Şehir Kulubü idareci... olan bazı tüccarların şikâyeti üzerine, «Kulübün Ter...man ve Son Havadis gazetelerini parçalamak» gerek...siyle gözaltına alındım ve kefille salındım.

21.5.1971 günü, İ.H. Okulu Dindersi öğretmenlerin...n sekizi tarafından İzmir Sık. Yön. Komutanlığına ya...an ihbar üzerine tutuklandım ve sıkıyönetime sevkedil...n. T.C.K.nun 142/1. maddesine muhalefetten altı ay ...yunca yargılandım. Sıkıyönetim As. Mah.nin görevsiz... kararı almasıyla Manisa-Salihli Ağ. Ceza Mah.de ye...len yargılanmaya başladım. 17.2.1972 günü yapılan ...ruşmada tahliye edildim.

Ok. Müdürü davamın çeşitli evrelerinde (As. Sav. da ve Mahkemelerde) verdiği ifadelerde, «Marksist» olduğumu söylemiş, muhbirlerin yanında yeralmıştır.

Yukarıdaki nedenlerden her iki İ.H. Okulu Müdürünün talim sicillerimi objektif düzenledikleri düşünülemez. Ayrıca her iki okulda çalıştığım süreler arasında (Doğanhisar İ.H.O. da 29.3.1968 den askere gittiğim 30.9.1968 gününe Demirci İ.H.O.da, 30.9.1970 den tutuklanığım 21.5.1971 gününe kadar) kötü sicil düzenlemeye dayanak olabilecek hiçbir idarî soruşturma geçirmedim.

Tahliye olduktan sonra, İl İdaresi Kanununa göre nakledildiğim Manisa-Sarıgöl Ortaokulunda 21.2.1972 günü göreve başladım. Bu okulda derslerime girilmedi. Tatil dönüşü Ok. Müdürü, M.E. Bakanlığının, stajyerlik dosyamın en geç 18.9.1972 gününe kadar bakanlıkta bulundurulmasını istiyen yazısı üzerine, Sarıgöl Ortaokulu öğretmenler kurulunun 1972 Ağustos ayında toplanarak stajyerliğimi kaldırdığını söyledi.

1972 Eylülünde Afyon-Emirdağ Bademli Ortaokuluna sürüldüm. Aralık ayında mazeretsiz iki gün derslere girmediğimden Ok. Md.den ihtar cezası aldım.

15.2.1973 günü Salihli Ağ. Ceza Mah. de TCK'nun 142/1. maddesinden delil yetersizliği nedeniyle oybirliğiyle BERAAT ettirildim.

Stajyerlikte esas iki yıllık süre içinde derslerime hiçbir müfettiş girmedi. Sadece 1973 Şubatında okulu genel teftişe gelen müfettişlerden, Başmüfettiş Alâattin Dursun, 2. sınıfta Matematik; 3. sınıfta Fizik dersime girdi. «Konuşmasını bile beceremeyen köy çocuklarının Matematikteki başarılarına hayret ettiğini, Fizik'le ilgili deney araçlarını da önceden sağlıyabileceğimi, stajyer olup olmadığımı, karnameye bakarak kalkmış olduğunu söyledi.» Daha sonra düzenleyip gönderdikleri ve öğretmenler kurulunda okunan teftiş raporunda derslerin iyi bir şekilde işlendiği belirtiliyordu.

2 Mart 1973 günlü... sayılı yazıyla; Sarıgöl Ortaokulu Fen Grubu Öğretmeni iken Manisa-Demirci ilçesi orta dereceli okul öğretmenleri hakkında tahkikat yapan Bakanlık Müfettişi raporuna dayanılarak, görev mahallini izinsiz terketmek, kılık kıyafete tuvalete itina göstermemek, Fen Bilgisi bitirme sınavında görevli olduğu halde bulunmamaktan M.E. Bakanı Sabahattin Özbek tarafından TEVBİH cezasıyle tecziye edildim. (1972 Haziranındaki Linç olayıyla ilgili)

23 Mayıs 1973 günlü branşımın değiştirilmesi Hk. daki, M.E. Bakanı a. onaylanmış yazıda «BAŞARISIZ»... vb. dikkate alınarak asıl branşımın matematik, yardımcı dersimin Fen Bilgisi olarak tesbiti uygun görülmüştür, denilmektedir.

1.6.1973 tarihi itibariyle yapılan intibakımda 9. derecenin 1. kademesine terfi ettirildim.

25.8.1973 günü görevime son verildi.

Meslekte 41 ay (9 ayı tutukluluk) çile doldurduk.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİNDE ÖĞRENCİ KIYIMI...

Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal koşulların yarattığı kayıplar ve huzursuzluklar, İ.T.Ü.'ne de büyük ölçüde yansımış, öğrenimi adeta bir çıkmaza ve başarısızlığa itmiştir. Bu başarısızlıkların ve huzursuzlukların başlıca nedenleri, öğrenci kitlesinin içinde bulunduğu ekonomik bunalımlar ve geçmiş siyasi iktidarların öğrenciye karşı takındıkları olumsuz tutumlarından, öğrencilerle ilişkiler kurmak istememelerinden, onları halkından tecrit edip ülkesinin sorunlarından uzak tutmak çabalarından doğmuştur.

Eğemen güçlerin, tüm özgürlüğünü kısıtlama mücadelesine rağmen İ.T.Ü. öğrencileri, demokrasiye ve özgürlüğe olan inançlarını bir an bile kaybetmemişler, geçmiş siyasi iktidarların tüm bölücü çalışmalarına rağmen birlik ve beraberliklerini korumuşlardır.

Büyük üretim araçlarını ellerinde bulunduran sermaye çevreleri ve aracı, tefeci, faizci koalisyonunun yarattığı hayat pahalılığı içinde ezilen halkımızın birer parçası olan bizler, öğrenimini bin bir güçlüklerle sürdürebilmekteyiz. Krediler öğrenci kitlesini yeterli ölçüde kapsamamaktadır. Halen 339.50 TL gibi bir kazak ayakkabı fiatında kalarak hiç bir artış göstermemektedir. Medikososyal tarafından tabldot usulü verilen bir öğün yemek, öğrencinin tek gıdası haline gelmiştir. Üniversitemizde dört seneden beri öğrencilerin kalacak bir yurt binası yoktur. Çoğunlukla Anadoludan gelen öğrenciler için bu durum büyük bir sorun olmuştur. Beş yıl önce yapımına başlanılan 800 kişilik «Maçka yurdu» nun türlü yolsuzluklar sebebiyle henüz duvarları bile tamamlanamamıştır. Kitaplar ve diğer çalışma araçları öğrenci için bir lüks olmuş bir hesap cetvelini veya rapid o takımını 25-30 öğrenci kullanmak zorunda kalmıştır.

1969-1970 öğretim döneminde yürürlüğe giren İ.T.Ü. Öğretim yönetmeliğinin 22. maddesi dört senelik uygulamada öğrenimde başarı yerine «Başarısızlık» getirmiş «Öğrenci atma makinası» şeklinde çalışarak yüzlerce arkadaşımız belgeli durumuna getirmiş ve büyük bir çoğunluğu da belge durumuyla karşı karşıya bırakmıştır.

Üniversitemizde birikime ve büyük huzursuzluğa neden olan bu yönetmeliğin getirilişinin başlıca nedeni, öğrencileri ülkesinin sorunlarından uzak tutarak «Robot Mühendisler» yetiştirmek amacı taşımaktadır. 1965, 1967, 1968 öğrenci olaylarına bir tepki olarak iktidar yanlısı birkaç öğretim üyesi tarafından getirilen bu yönetmelik, Senatodaki diğer öğretim üyelerine empoze edilmiştir.

Bu öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu bugün bile yönetmeliği bilmekten yoksundurlar. Atılan öğrencilerin kesin sayılarını Fakülte Öğretim Bürolarından öğrenme olanağımız olmadığından, Fakülte ve sınıf temsilcilerinin her sınıfta yaptığı araştırmalarda atılan öğrencilerin 350-400 kişi olduğu görülmüştür. Atılan öğrencilerin büyük çoğunlukla üçüncü ve dördüncü sınıflardan olup Devletimize ve Halkımıza büyük kayıplar getirmektedir.

Şöyle ki, 1970 yılında Üniversite Senatosunca yayınlanan bir bültende bir öğrenciye bir yılda yapılan masrafın o günün şartlarında 30.000 Türk lirası olduğu söylenmektedir. 4 Senede bu miktar 120.000 T.L. olmaktadır. Bu meblâğ 350-400 öğrencinin atılmasıyla milyonları bulmaktadır. Öğrenci ailelerinin öğrenim süresi içinde yaptıkları masraflar da buna eklenirse, Türk toplumunun kaybı bir hayli büyük olmaktadır. Bu şartlar altında öğrenciler topluma bir hiç olarak gönderilmekte ve ülke Ekonomisine yapacağı olumlu katkılardan yoksun bırakılmaktadır.

Cumhuriyetin 50. yılında yüzlerce gencin öğrenimlerine son verilme çabaları bunca masrafın boşa gitmesini sağlamaktan başka bir işe yaramamaktadır.

Fakülte ve sınıf temsilcileri olarak, tüm Senato Üyeleriyle ve Fakülte Dekanlarıyla yaptığımız görüşmelerin sonucu olumlu olmuş, ancak yönetmeliği hazırlamada söz sahibi olan üç öğretim üyesi (Senatör) belirsiz veya olumsuz bir davranışta bulunmuşlardrı. Bunlar İlhan Kayan, Cahit Özgür, Cemil Ilgaz olup sermaye çevrelerinin Üniversitedeki savunucularındandırlar.

Son 6. imtihana giren öğrenci sayısının çok olması ve bu imtihanlarda da yine başarı yüzdesinin çok az olması Fakülte ve Üniversite yöneticilerinin telaşlanmasına yol açmıştır. Kamuoyunda ve yetkili çevrelerde oluşacak olumsuz tepkiden çekinerek başarısızlık yüzdesini azaltma yoluna gitmişlerdir. Bunun sonucu olarak bir takım kürsüler yönetmelik dışı uygulamalara girişmişler, örneğin, bazı sınıflarda 7. imtihanlar yapılmış bu da yeterli görülmüyerek sınav kâğıtları üzerinden zoraki bazı değişiklikler yapılmıştır. Ne var ki bu durum, Üniversite Öğretim Üyelerini yönetim kademeleriyle uyuşmazlığa itmiştir.

Çalışmalarımızın diğer bir yönü de basın aracılığıyla olmuştur. Öğrencilerin yönetmelikle ilgili bu sorunu, basında gerektiği kadar yansımıştır. Basına olan diyalogumuz halen devam etmektedir.

Tüm Teknik Üniversite Öğrencileri olarak, geçtiğimiz dönemde vermiş olduğumuz Demokrasi ve özgürlük uğraşının bugün ve yarın daha inançlı ve kararlı olarak devam edeceği inancındayız.

Saygılarımızla,

İ.T.Ü. ÖĞRENCİLERİ

İFTİRA SUÇU

Avukat Halit ÇELENK

Öğretmen arkadaşlarımız Derneğimiz Genel Merke- sık sık başvurmakta ve görev yerlerinde asılsız, ger- aykırı ihbarlara, tertiplere hedef olduklarını, bu yüz- zor durumlarda kaldıklarını, yapılan soruşturmalar ıda tertip ve ihbarların iç yüzünün ortaya çıktığını, yerlerince haklarında takipsizlik ya da beraat ka- ı verildiğini söylemekte ve bu muhbirler ve tertipçi- ıakkında kendilerinin bir dava açma, şikâyette bu- a ve tazminat isteme hakları bulunup bulunmadığını ıktadırlar. Anadolu'nun köy ve kentlerinde güç ko- altında görev yapan bu yurtsever ve ülkücü arka- ımızın, tutucu çevreler ve bu çevrelere alet olan ki- e ötedenberi sürdürülen tertip ve iftiralara karşı lerini savunabilmeleri, haklarını arayabilmeleri için hakkı ile bu hakkın kötüye kullanılması ve iftira üzerinde bazı açıklamalarda bulunmak yararlı ola- .

ıuçların İhbarı (Haber Verilmesi)

Bir suç işlendiğini bilen bir kimse bunu ilgili yerlere verebilir. Suçların gizli kalmamasında, ilgililerce ıesinde ve kovuşturulmasında kamu yararı vardır. n ve toplumun suçlara karşı korunması ancak bu mümkün olabilir. Kural olarak kişi öğrendiği suçu vermeye mecbur değildir. Haber verme onun tak- ve ihtiyarına bırakılmıştır. Ancak bazı hallerde kişiye suçu haber verme görevini yüklemiş ve bunun ıamasını suç saymıştır. Türk Ceza Yasasının 151 naddesi, devlet kuvvetleri aleyhine işlenen suçları kimsenin bunu derhal hükûmete haber vermesini nektedir. Haklı bir mazereti olmadan bunu yapma- a bir yıldan başlayan hapis cezası konmuştur.

unun dışında da yasa bazı hallerde kişiyi suçu ha- ırmekle yükümlü tutmuştur. Örneğin Türk Ceza Ya- ı 235 inci maddesine göre memurlar, görevlerini ları sırada memurluk görevleri ile ilgili ve doğru- oğruya koğuşturulması gereken bir suç işlendiğini rlerse bunu ilgili daireye haber vermekle yükümlü- Haber vermezlerse suç işlemiş sayılırlar. Ayni ya- 530 uncu maddesine göre, hekimler, ebeler ve sağ- ımurları meslek görevlerini yaparken kişiler aleyhi- ınmiş bir suçu öğrenirlerse bunu C. Savcısına bil- e mecburdurlar. Bunun yapılmaması suçtur. Yine yılı yasanın 94/1. maddesine göre asker kişilerden ölümünün şüpheli görülmesi ya da kimliği bilin- bir asker kişinin ölüsü bulunması halinde asker, ıbıta memurları ile köy muhtarları durumu askerî haber vermekle yükümlüdürler. Bundan başka İl- ıresi Yasasının 44 ve 45 nci maddeleri de bucak erine silahlı ayaklanma, yasa ve emirlere karşı hallerinde bu eylemleri yapanları kaymakama ha- rmekle yükümlü tutmuştur. Yine bucak müdürleri kleri suçları C. Savcısına haber vermekle görevli- Bu görevi yerine getirmeyen bucak müdürleri hak- C.Y.U. Yasasının 154. maddesi ile Hâkimler yasa- ıre işlem yapılır.

Genel olarak suçlar sulh hâkimlerine, C. Savcılarına ve zabıtaya haber verilebilir. Bakanlar, Valiler, Kaymakamlar ve Nahiye Müdürleri de kendilerine bir suç haber verilirse bunu ilgili yerlere bildirirler. Haber verme yazılı olabileceği gibi sözlü de olabilir. Sözlü olarak yapılan ihbar bir tutanakla saptanır.

Görülüyor ki suçları haber verme kişinin hakkı ve bazen de görevidir. Suçların haber verilmesinde toplumun yararı vardır. Ancak bu haber verme kötüye kullanıldığı, kişisel çıkarlara, kinlere, düşmanlıklara alet edildiği ve belli maksatlarla yapıldığı zaman kişiye ve topluma zararlı bir hal almaktadır. Bu nedenle bir taraftan, toplum yararı açısından, haber verme hakkını korurken, öte yandan bunun kötüye kullanılmasını da önlemek, müeyyidelendirmek gerekmektedir. Bunun içindir ki yasa koyucu iftira suçunu düzenlemiş ve bu suçun ögeleri (unsurları) gerçekleştiği takdirde iftiracıyı cezalandırmıştır.

İftira Suçu :

Yasamıza göre iftira; bir kimsenin adliyeye ya da işi adliyeye iletmeye mecbur olan bir memura koğuşturma yapacak veya yaptırabilecek bir yere (mercie) ihbar ve şikâyette bulunarak suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye suç yüklemesi, ya da o kimse aleyhine böyle bir suçun maddî eser ve delillerini uydurmasıdır.

Türk Ceza yasasının iftira suçunu tanımlayan, koşul ve müeyyidelerini gösteren 285 inci maddesi şöyle demektedir ;

«Her kim Adliyeye veya keyfiyeti Adliyeye tevdie mecbur olan bir makama veya kanunî takip yapacak veya yaptırabilecek bir mercie ihbar veya şikayette bulunarak suçsuz olduğunu bildiyi bir kimseye bir suç isnat eder yahut o kimse aleyhinde böyle bir suçun maddî eser ve delillerini uydurursa isnat eylediği suçun nevi ve mahiyetine ve uydurduğu delillerin kuvvetine göre, üç aydan üç seneye kadar hapsolunur.

Bu isnad kendisine iftira olunan kimsenin tevkifi gibi şahsî hürriyeti bağlayan bir halin hudusuna sebep olmuşsa müfteri hakkında bir seneden beş seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

Kendisine iftira olunan kimse hakkında üç seneden fazla şahsî hürriyeti bağlayan bir ceza ile mahkûmiyeti mutazammın bir hüküm sadır olmuşsa müfteri hakkında on beş seneyi geçmemek üzere aynı ceza hükmolunur.

Eğer mağdurun mahkûmiyeti müebbed ağır hapis ise müfteri on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapisle cezalandırılır.

Eğer mahkûmiyet ölüm cezasını müstelzim olmuş ve infaz edilmişse müfteriye aynı ceza verilir.

Henüz infaz edilmemiş ise müebbed ağır hapis cezası hükmolunur.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı olan suç faili mağdur hakkında takibat yapılmadan evvel bu isnadından rücu eder veya uydurduğunu itiraf ederse yukarıda yazılı cezaların altıda biri hükmolunur veya ceza müebbet ağır hapis ise on sene ağır hapse indirilir ve isnattan rücu

veya tasniin itiraf olunması takibata başlandıktan sonra vaki olursa asıl cezanın üçte ikisi indirilir ve müebbed ağır hapis yerine yirmi dört sene ağır hapis cezası tayin olunur. Tasni veya iftira, kabahat ef'aline taalluk ederse bu madde ile 283 üncü maddede tesbit olunan cezalar yarıya kadar indirilir.

Bu maddeye göre iftira suçunun meydana gelmesi için şu koşulların gerçekleşmesi gerekir:

1. Bir kimsenin, suçsuz olduğunu bildiği başka bir kimseye bir suç yüklemesi ya da bu suçun eser ve delillerini uydurması,

2. Suç yüklemeyi adliye ya da bunu adliyeye iletecek bir memura veya koğuşturma yapacak ya da yaptırabilecek bir yere (mercie) haber vermesi, şikayette bulunması,

3. Bu suç yüklemenin veya şikayetin ya da eser ve delil uydurmanın, o kimsenin **suçsuz olduğu bilinerek kasden yapılması.**

Bir ihbar ve şikayette bu koşullar varsa ortada yasanın anladığı biçimde bir iftira suçu meydana gelmiş sayılır. Sözü geçen koşullardan birisi eksik ise suç da gerçekleşmemiştir.

Anılan koşulların daha çok aydınlığa kavuşabilmesi için bazı açıklamalara ihtiyaç vardır:

A — Yükletilen suç bir **«suç ya da kabahat»** olmalıdır. Disiplin cezasını gerektiren bir eylemin yükletilmesi, bu yönden bir iddianın ileri sürülmesi iftira suçunu meydana getirmez. Bazı özel yasalarda bu hükmün istisnalarına yer verilmiştir. Örneğin hâkimler yasasının 99 uncu maddesinde, bir hâkime disiplin cezasını gerektiren bir eylem kötü niyetle yükletilir ve bunun delilleri uydurulursa bunu yapan kimsenin Türk Ceza Yasasının 285/2 maddesine göre cezalandırılacağı yazılıdır.

Öte yandan yükletilen suçun **belli bir suç** olması gerekir. Genel ve içeriği anlaşılamayan bazı sözlerle bir kimseye yükletilen eylemler iftira suçunu meydana getirmez. İftira edilen kimsenin de belli bir kimse olması ve **hayatta bulunması** gerekir. Yine suçun gerçekleşebilmesi için, başkasına atılan suçun **zaman aşımına uğramamış** ya da **Af nedeniyle ortadan kalkmamış olması gerekir.**

İftiracının yüklediği eylem kişisel dava açılmasına bağlı suçlardan ise, şikâyetname verilmedikçe iftira suçu gerçekleşemez. Yüklenen suçun gerçekten işlenmiş olup olmamasının iftira suçunun meydana gelmesi bakımından önemi yoktur. Yüklenen suç işlenmiş olsun olmasın yukarıda yazılı koşullar gerçekleşmişse iftira suçu meydana gelmiş saylır.

B — Bir kimsenin evine, cebine ya da çantasına haberi olmaksızın yasalara göre suç sayılan bir eşyanın konulması ve sonra da o kişinin ihbar edilmesi, suçun eser ve delillerinin uydurulması anlamına gelir.

Yine bir kimsenin kendi kendini yaralaması ve adliye makamlarına şikayette bulunarak kendisini başkasının yaraladığını bildirerek şikâyette bulunması maddî iftiranın bir başka örneğidir.

C — Suçun işlenmiş kabul edilebilmesi için suç ihbarının koğuşturma yapmaya yetkili bir memura, makama, ya da bu ihbarı yetkili makama iletebilecek bir makama yapılması gerekir. Adalet Bakanı, Başbakan ve hatta Cumhurbaşkanına yapılan ihbar ve şikâyetler yerine yapılmış sayılmalıdır. Suç yüklemede mağdurun adının bildirilmesi zorunlu değildir. Mağdurun bulunabilme sine el verişle bilgi verilmesi, suçun meydana gelmesi için yeterli görülmektedir.

D — Nihayet iftira suçunun gerçekleşebilmesi için kimsenin **suçsuz olduğu bilinerek kasden yapılması gerekir.**

Yukarıya alınan maddenin ikinci fıkrasındaki «kişisel hürriyeti bağlayan hal «sözü», her türlü özgürlükten yoksun kalmayı» ifade eder. Örneğin poliste gözaltında kalma hali de kişisel özgürlüğü bağlayan hallerdendir.

Ceza Miktarı

Yasa, iftira suçunda mağdurun uğradığı haksızlığın oranını cezanın saptanmasında gözönünde tutmuş ve bunu bir ölçü olarak ele almıştır. İftira edilen kişi bu iftiradan ne kadar ağır zarar görmüş ise iftiracıya verilen ceza da o oranda ağırlaştırılmıştır. Mağdur iftira sonunda kişisel özgürlüğünü yitirmişse, iftiracıya bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilecektir. İftira edilen kimse, iftira yüzünden üç yıldan fazla kişisel özgürlüğünü bağlayan bir ceza ile mahkûm olmuşsa, iftiracıya 15 yılı geçmemek üzere ayni ceza hükmolunacaktır. Eğer mağdur iftira nedeniyle müebbeden ağır hapse mahkûm olmuşsa, iftiracıya onbeş yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilecektir. Mağdurun ölüm cezası ile mahkûmiyeti halinde, bu ölüm cezası infaz edilmişse iftiracıya da ölüm cezası verilecektir. Eğer ölüm cezası infaz edilmemişse müebbed ağır hapis cezası ile mahkûm edilecektir.

İftiradan vazgeçme hali

Yasa, iftiracının şikâyetinden vazgeçmesini, suç yükleme eyleminden dönmesini, suçunu ikrar etmesini, ceza siyaseti bakımından, cezasının hafifletilmesi için neden kabul etmiştir.

İftiracı, mağdur hakkında kovuşturma yapılmazdan önce şikâyetinden döner, ya da suçu uydurduğunu ikrar ederse, kendisine verilecek cezanın altıda biri hükmedilir. Cezası müebbed hapis ise on yıla indirilir. Yargıtay, hazırlık soruşturmasını ceza kovuşturması olarak kabul etmemektedir. Bu nedenle takipsizlik kararı verilmesi halinde, bu karardan sonra iftiradan dönme, «Kovuşturmadan önce dönme» sayılmaktadır.

Eğer iftiracı kovuşturmaya başlanmasından sonra suç atmadan döner ve suçu uydurduğunu ikrar ederse, asıl cezanın üçte ikisi indirilir, müebbet hapis yerine 24 yıl ağır hapis cezası verilir. İftira ve suç uydurma kabahate ilişkin ise ceza yarıya indirilir.

Sonuç : İftira suçu, ihbar hak ve görevinin kötüye kullanılmasıdır. Bu suç yukarıda açıklanan koşulların gerçekleşmesi ile meydana gelir. Suçun işlendiğini kabul edebilmek için iftiracının, suçsuz olduğunu bildiği halde mağdura kasden suç yüklediğini ispat etmek gerekir. Bu da olayın özelliğine göre tanıkla, yazılı belgelerle ya da başka delillerle ispat edilebilir. Mağdur ve şikâyetçi ceza mahkemesine müdahale dilekçesi vererek müdahil davacı sıfatını alabilir ve iftiracıdan ceza davasını gören mahkemede maddî ve manevî tazminat isteyebilir. Davada müdahil davacı sıfatını kazanan mağdur verilen kararı gerekiyorsa temyiz edebilir.

EĞİTİM KÖŞESİ :

SOSYAL SINIFLARIN DOĞUŞU

İnsanlar yüzyıllar boyu kendilerini sömürenlere karşı sanca bir yaşamın mücadelesini verdiler. M.Ö. 71'de, öleci sömürücü düzenine karşı ilk önemli başkaldırma rleminin önderi gladyatör Spartaküs, köleci Roma imaratorluğuna karşı binlerce köle yani toplumun binlerce zileni, sömürüleni ile birlikte başkaldırdığı zaman, egeen sınıfların çığırtkanlığını yapan bir bilim adamı şu asalı yaymaya çabalıyordu. Ona göre toplum insan vüuduna benzemekteydi. Madem ki vücudumuzu yönetek bir beyne, her türlü işi yapacak ellere ve yediklerimiöğütecek bir mideye sahiptik o halde, toplumlarda da u böyle olmalıydı. Yani bir kısım insan, bir azınlık dierlerini yönetmeli, onların emeğinin ürünlerinden fayalanmalı; halk yani yöneticiler ise çalışmalı, didinmeli e vücudun eli, kolu, ayağı gibi beyne hizmet etmeliydi. k bakışta akla yatkın gibi görünen bütün bu hikayelere, ömürücü egemen Roma devletinin tüm güçlü görüntü ve abasına rağmen «mazlum halklar» bir gün zalimlerden akkını aldı ve Roma İmparatorluğu ve onun gibi bir ok sömürüye dayalı düzen er veya geç tarihin karanlıkarına karışıp yıkıldı, gitti.

Acaba egemen güçlerin iddia ettikleri gibi, sömürü üzeni «ezeli» ve «ebedi» midir? Yani insanlık, varolundan bu yana daima bir kısım insan tarafından yönelmiş, ezilmiş, sömürülmüş müdür? Yine egemen güçlein ısrarla tekrarladığı gibi, sömürü, insan varlığının bir ereği, bir parçası mıdır? Bütün bu sorulara cevap vereilmek için geriye dönüp insanlık tarihine bir göz attığımızda durumun hiç de böyle olmadığını görürüz. İnsanır yüzbinlerce yıl birbiri tarafından sömürülmeden, ezilmeden, yönetilmeden yaşamışlardır. Söylenenin aksine, ömürünün tarihi, bütün bu tarih sürecinde çok az bir amanı kapsamaktadır ve çok yenidir.

Sınıfların ve dolayısıyla sömürünün olmadığı ilk inan toplumları yani ilkel toplumların yer aldığı ilk çağar, yüzbinlerce yıl sürdü ve sadece altı yedi bin yıl önce ona erdi. İlk insanların yazı dilleri olmadığından bizere yazılı bir tarih bırakamadılar. Onların yaşantıları akkında bilgilerimiz, çoğunlukla arkeolojik ve etnoğrafik araştırmalardan kaynaklanmaktadır.

Bilime göre, bugünün insanının ataları sürüler halinle yaşardı. Doğadaki zenginlikleri kullanıp işleyebilmek çin yeterli beceri ve deneye henüz sahip olmadıklarınlan, yiyecek bulabilmek için dolaşır dururlardı. Hep birlikte avlanır, hep birlikte iş aleti yapar, hep birlikte üketim yaparlardı. Daha önce de belirttiğimiz gibi, inanları hayvan sürülerinden ayıran şey, emeğin doğuşu, ş aletlerinin üretimi olmuştur.

İlk insan doğa karşısında zayıf ve güçsüzdü. Attığı er adımda kendisini, henüz yenmeyi öğrenemediği yeeni bir tehlike beslemekteydi. Bitki köklerini ve ağaçlarlan kopardığı meyvaları yemek suretiyle varlığını sürdüüyordu. Yiyeceğin azlığı çoğalmayı da önlüyordu. Dikkat edilecek olursa, ilkel toplumlarda sık sık rastlanan, eni doğan çocukların ve yaşlıların öldürülmesi veya terkedilmesi olayı, bu toplumların «vahşi»liğinden veya «barbar»lığından gelmemektedir. Sorun tamamiyle ekonomiktir. Toplumun sayısı arttıkça beslenecek insan sayısı da artıyordu. Oysa yiyecek, ancak belli sayıdaki insanı doyuracak miktardaydı. Yiyeceği arttırma imkanları bulunamadığı içindir ki insan sayısında bir kısıtlamaya gidilmekteydi.

İnsanın kullandığı ilk iş aletleri taşlar ve sopalardı. Bir yerde, bunlar, âdeta insan vücudunun birer uzantısıydı. Taş, yumruk yerine; sopa ise kol yerine geçmekteydi. Bu basit aletler sayesinde avlanma ve dolayısıyla daha çok yiyecek elde etme imkânları doğdu. Buna rağmen ilk insanlar, yarı aç yaşıyorlar ve yiyecek fazlaları bulunmuyordu. Zaman ilerledikçe, taş ve sopadan daha etkili bazı aletlerin yapımına başlandı. Bunlar arasında ok, kanca, bıçak, hayvan boynuzlarından ve kemiklerinden oyularak yapılan çeşitli iş araçları sayılabilir.

Ateşin keşfi insanlık tarihinde, insanın doğaya egemen olma çabalarının en önemlilerinden biri olan büyük aşamalardan sayılır. Kuru odunları birbirine sürterek ateş yakmasını öğrenen insanlar, bu sayede vahşi hayvanların saldırısından korundular ve iş araçlarını geliştirdiler. Daha sonraları metallerden —bakır, bronz, demir— yapılan sözü geçen araçlar yazılı tarihin ilk üç bölümünü, taş, tunç ve demir devirlerini oluşturdu.

İlkel toplumun üretim ilişkileri «Basit İşbirliği» ne dayanıyordu. Yani insanlar hep birlikte, aynı işleri yapıyorlardı. Bunun böyle olması gerekiyordu, çünkü bir veya birkaç kişinin yiyecek bulma çabasından uzaklaşması, tümünün aç kalması demekti.

İlkel toplumda «özel mülkiyet» yoktu. Herşey, tüm topluluk üyelerine aitti. Emek, hiç «artı-değer» üretmiyordu. Sadece ihtiyaç kadar üretim vardı. Topluluk üyelerinden biri, kendi payına düşenden fazlasını alacak olursa, diğeri aç kalıyordu. Yani sömürü imkânsızdı.

İş aletlerinin gelişimi, emeğin örgütlenmesinde yavaş yavaş bir gelişme yarattı. Ve «doğal işbölümü» dediğimiz, yaşa ve cinsiyete dayalı işbölümü doğdu. Kadınlar çocuklara ve eve bakmak, yemek hazırlamak için geri kalıyor, erkekler ise avlanmak üzere yörede dolaşıyorlardı. Grupların yer değiştirmesi sırasında eşyaların taşınması görevi de kadınlara aitti, çünkü avlanabilmek yani en temel gereksinme olan yiyeceğin elde edilmesi için erkeklerin ellerinin boş olması gerekiyordu.

Ok ve yayın keşfiyle, avlanmak çok daha kolay ve verimli olmaya başladı. Balıkçılık ve avlanma epey karmaşık uğraşılar haline geliyordu ve kadınlar yiyecek gereksinmesini karşılayan bu karmaşık uğraşılardan yavaş yavaş uzaklaşıyorlardı. Sonunda cinsler arası işbölümü sürekli hale geldi.

Maddi yaşama koşullarını elde etmek için yürütülen çabalardaki gelişimler, ilk olarak ilkel tarım ve hayvancılıkta görülür. Toprağa, tesadüfen düşen bir tohumun kök saldığını gören insanlar, tarıma doğru ilk adımı attılar. Önceleri toprağı sivri uçlu bir sopayla kazıyorlardı. İlk hayvancılık da, tarım gibi öldürülen hayvanların yav-

rularının kabileyi terketmemesi ve kabilede kalan bu hayvanların evcilleştirilmesi sonucu ortaya çıktı.

Zaman ilerledikçe ilkel insan sürüleri (tribal) klan sistemine dönüştü. Birbirine kanbağı ile bağlı olan kişiler, bir klanda birleşiyordu. Önceleri bir, iki düzine insanı içeren klanların nüfusu, sonraları yüzleri buldu. Bu toplumların ilk zamanlarında hakim rol kadınlardaydı. Yani klanlar anaerkil toplumlardı. Kadınların egemenliği bir rastlantı değildi. Bu durum da ekonomik yaşantının bir sonucuydu. Ekim için kullanılacak tohumları (pirinç, mısır gibi) saklamak, evde kalan kadınların işiydi. Kadınlar topladıkları meyvaların tohumlarını evlerinin civarına ekiyor ve kabilenin beslenme yükünü büyük ölçüde üstleniyorlardı.

Üretim güçleri geliştikçe, anaerkil aile yerini ataerkil aileye bıraktı. Bu değişimin nedeni de ekonomikti. Göçebesel (nomadik) hayvan beslenmesi olayı, ilkel tarımı, tohum ekimini ikinci plana itti. Hayvancılık ve daha sonraları gelişen ileri tarım da erkeklere mahsus bir görev olunca, kadının ailedeki rolü değişti.

Hayvancılıkla tarımın birbirinden ayrılması ilk «Sosyal İşbölümü»nü doğurdu. Hayvan yetiştirmeye uygun bölgelerde yaşayan ilkel topluluklar, tahıl ekimini bir yana ittiler ve hayvancılığa hız verdiler. Tersine, ekime uygun arazide bulunan topluluklar ise, tarımla uğraşılarını geliştirdiler. Üretim güçleri, iş aletleri geliştikçe anlık ihtiyaçtan fazlasını el altında bulundurmak, saklamak imkanı doğdu. İnsanlar, bir çok yiyecek maddesini, uzun süre saklamasını öğrendiler. Örneğin, etin tuzlanarak saklanması gibi...

Yavaş yavaş biriken bu «sosyal ürün fazlası» sayesinde topluluk üyelerinden bazıları yiyecek bulma uğraşından koparak zanaatlarda ilerlemeye başladılar. Böylece ikinci «Sosyal işbölümü» doğdu. Giderek takas —ilk sosyal işbölümü sonucu— özel mülkiyet, sınıflar ve sınıflı toplumlara doğru yol açıldı. Zanaatkarların ürünleri değişimde kullanıldı. Böylece değişim için üretim başladı.

İlk zamanlar bu değişim, klanın şefi, yaşlıları tarafından adilâne yürütülüyordu. Değişimin gelişmesi ve genişlemesi sonucu bu kimseler toplum mülkiyetine kendi mülkleri gözüyle bakmaya başladılar. Davar, temel takas maddesiydi ve bu yüzden ilk özel mülk haline gelen şey oldu. Üretimin eriştiği düzeyin doğal bir sonucu olarak, topluluk üyeleri arasında eşitsizlik ve mülkiyet yer almaya başladı.

Üretim güçlerinin gelişimi ile birlikte, tarım ve hayvancılıkta kullanılan emek daha verimli hale geldi. «Sosyal» ürün fazlası, «artı - ürün», «artı - emek» doğdu. Önceleri mahkûmlar öldürülüyor veya bu cezaları erteleniyordu. Aslında sınıfsız bir toplum olan ilkel toplumda bu kişilere uygulanacak başka tür bir «Muamele» yoktu.

İlkel toplumun son zamanlarında, bu insanlar köleleştirildiler. Zengin - fakir ayırımına bir de efendi - köle ayırımı katıldı. Köle emeği, insanlar arasındaki eşitsizliği bir kat daha arttırdı.

Giderek özel mülkiyetin gelişimi, kaçınılmaz olarak, sınıfları doğurdu. Ve yüzbinlerce yıldan beri süregelen ilkel çağ ve insanın birbirinin sırtından değil birbirini destekleyerek, yardımlaşarak sürdüğü yaşam, yerini, sınıflı, sömürü toplumuna bıraktı. O zamandan bugüne dek insanlık tarihi, bir «Sınıf mücadeleleri tarihi» oldu.

SOL YAYINLARI'nın muhafaza edilmekte olduğu kitap deposu, Temmuz 1971'de, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı ilgililerince mühürlettirilmiş ve Sol Yayınları'nın tümü satıştan alıkonulmuştu. Bu tarihten bir yıl sonra, İzmir 4'üncü Sulh Ceza Mahkemesinin 25.5.1972 gün ve Müt. 1972/36 sayılı yeni bir toplatma kararına dayanılarak, kitaplar, Ankara C. Savcılığına teslim edilmiştir. Bir üst mahkemeye yapılan itiraz sonucu, İzmir 3'üncü Asliye Ceza Mahkemesinin 11.10.1973 gün ve M.M. 1973/130, Muhabere: 1973/6 sayılı kararıyla, sözü geçen toplatma kararı kaldırılmış, (bu süre içerisinde Sol Yayınları yönetmenin mahkûm edilmiş olduğu dört kitap dışında) tüm kitaplar serbest bırakılmıştır. 12 Kasım 1973 günü iade edilen kitaplar satışa sunulmuştur.

YENİ DÖNEM

Aylık Düşün ve Sanat Dergisi

DOĞAN AVCIOĞLU
İLHAMİ SOYSAL
BAHRİ SAVCI
ALTAN ÖYMEN
CELİL GÜRKAN

Sayısı : 5 TL. Yıllık Abonesi: 50 TL.

Yazışma Adresi : Orhan Gazi Cad. II. Ersan İşhanı Kat : 3, No : 36 **BURSA**

★

DİSK

Aylık Siyaset ve Kültür Dergisi.

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yayın Organı.

para ile satılmaz.

İsteme Adresi : DİSK Barbaros Bulvarı, Uluğ Han, NO : 64/4

BEŞİKTAŞ — İSTANBUL

★

HABORA YAYINLARI

TÖB-DER Şubelerine toplu siparişlerinden % 35 indirim sağlanır. Katolog isteyiniz.

Yazışma Adresi : P. K. Beyazıt — İSTANBUL

Bugün Dünya'da 40 Milyon Çocuk İşçi var [*]

Çocuk emeğinin sömürülmesi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yüz karasıdır.

Büyük sanayi, genellikle, çocukların en az çalıştığı ndir. Çalışan çocuklara daha çok sağlam olmayan ko- ır içindeki küçük fabrikalarda, küçük sanayi dallarınzanaatkârların kesiminde, parça başına evde çalışanarasında, otellerde, lokantalarda yollarda gerçekleş- n işlerde ve ev hizmetlerinde rastlanır. Ama, tarım ında çalışan çocuklar, öteki kesimlere oranla çok dafazladır.

Bu çocukların fabrikalarda çalışmasının sona erdiğini ermez. Yaşları, yasaların izin verdiği en küçük yaşın da olan yığınlarca çocuk, durumu tehlikeli olan ve lan ötürü ödediği ücretleri elden geldiğince azaltmaçalışan küçük fabrikalarda çalışmaktadır. Bu tür işözellikle Asya'da ve daha küçük ölçüde Latin Ameile Yakındoğu'da rastlanır.

Aynı durumlara, orta Avrupa'da ve ekonomik duruk bölgelerinde bulunan sanayileşmiş kesimlerde de arız. Bu tür işletmeler, özellikle dokuma, konfeksiyon esin sanayii kollarında yoğunlaşmıştır.

1965 yılında Tayland'da yapılan bir soruşturma bu daki kötü davranışları ortaya çıkarmıştır. Sözü gesoruşturma bu ülkenin belirli bir bölgesinde, on ya laha fazla işçi kullanan ve şişe, sigara, dokuma madri, şeker ve bisküvi yapan ya da bunları piyasaya cak hale getiren fabrikaları ele almıştı. Çalıştırılan erden bir çoğunun çocuklar ve özellikle kız çocuklar ğu ortaya çıktı. Bu çocuklar havasız, ışıksız ve pis erde, haftada yedi gün olmak üzere sekiz ile ondört arasında çalıştırılıyorlar ve buna karşılık önemsiz ücret alıyorlardı.

Genellikle, aileler hep birlikte çalışıyor ve hepsinin tini, baba, anne ya da akrabalarından biri alıyordu. sigara fabrikasında ise, yetişkin işçiler, çocukları dımcı» olarak kullanıyor ve aldıkları ücretin ancak kısmını onlara veriyorlardı.

Aynı bölgedeki dokuma işletmelerinde iki yıl sonra lan bir soruşturma ise, benzer sonuçlar vermiş ve 16 ıdan daha küçük olan ve çalışan çocuklardan aşağı ırı yarısının hiçbir zaman okula gitmemiş olduğunu ya çıkarmıştı.

Fabrikalarda çocukların çalıştırıldığı işler, genellikle f işlerdir. Ama kimi zaman, çocukların, sağlıkları ve nlikleri bakımından tehlikeli olan işlerde çalıştırıldıkda görülmektedir. Çeşitli ülkelerde rastlanan bu çeşit e örnek olarak şunları sayabiliriz :

Havaî fişek yapımı, cam şişirme işleri, akkor haldeki parçalarının taşınması, zehirli boyaların hazırlanmaozlu dokuma atelyelerinde çalışma, soğuk ve sıcak mından sağlık koşulları iyi olmayan şekerleme yapımrinde çalışma, demir döküm fabrikalarındaki bazı işgüvenliği olmayan makinelerin yanında çalışma vb... sık rastlanmamakla beraber çocukların çalıştıkları bu işler yine de önemli bir sorun olarak ortaya çıktadır.

Ayrıca, Asya'da, Lâtin Amerika'da ve Ortadoğu'da, klardan birçoğunun fabrika dışında, küçük işyerlerinde, küçük işletmelerde ya da zanaatkârlar yanında çalıştığını görüyoruz. Bu bölgelerde ve Avrupa'nın kuzeyi ile güneyinde, birçok çocuk, evde, sanayi işlerinde çalışmaktadır.

Çocukların çalıştırıldığı işler çok çeşitlidir : İplikçilik, dokuma, dikiş, işleme, maden, deri ve tahta işleri, çömlekçilik, elbise, ayakkabı, oyuncak ve havaî fişek yapımı.

Çocuklar, çoğunlukla, ailelerinin geleneksel mesleğini öğrendikleri ana - babalarının yönetimi altında da çalışırlar. Ama bu durum sanıldığı kadar yaygın değildir. Nitekim, İran'ın bir bölümünde, zanaat işçiliklerinde çalışan (resmi makamlar bu işyerlerini aile işletmeleri olarak görmekte ve bundan ötürü iş yasasının kapsamı dışında tutmaktadırlar) çocuklardan birçoğunun, aslında ana - babalarından başka kimselerin ücretli işçisi oldukları saptanmıştır.

Ayrıca, çalışan çocukların çoğu, çırak ya da işe yeni başlamış kimseler olarak görülmektedirler. İçlerinden birçoğunun böyle olduğu bir gerçektir. Ama, genellikle, bu çocukların edindiği bilgi ve görgü, pek önemli değildir. Ayrıca yaptıkları iş de yorucudur. Kendilerine hizmetçi gibi davranılmakta ve çok düşük ücret verilmektedir.

Çocukların çalıştıkları atelyelerde, ışık, havalandırma ve sağlık koşulları yetersizdir. Buna karşılık, çocukların, iş güvenliği sağlanmadan döküm ocaklarında, yüksek ısılı araçlarla, kesme ve parçalama makinalariyle çalıştıkları görülmektedir. Çocuklar, genellikle, atelyelere, ana - babaları ya da ana - babaları olduklarını söyleyen kimseler tarafından getirilmektedir. Bu kimselerin «yardımcısı» olarak çalışmakta ve işyerinin sahibinden değil yanında çalıştıkları kimseden ücret almaktadırlar. Nitekim Hindistan'da yapılan bir soruşturma dokuma atelyesinde çalışan kimselerin, genellikle, yanlarına okul çağındaki çocukları aldıklarını ve bu çocukların ücretlerini de, düşük ücret alan işçilerin verdiklerini göstermiştir. Halı ve kumaş fabrikalarında da durum aynıdır.

Başka yerlerde de, ayni koşullar altında birçok çocuğun halı sanayiinde çalıştırıldığı görülmektedir. Nitekim İran'da, halılar, genellikle gençlerin ve ayrı ailelerden olan küçük kızların yardım ettiği kadınlar tarafından dokunmaktadır. Devlet atelyelerinde, işe girmenin en düşük sınırı olan 12 yaş koşulu uygulanmakta ve elverişli ücretler verilmekte, çalışma süresinin ve çevre durumunun iyi olmasına dikkat edilmektedir.

Ama halıların çoğunluğu, özel küçük atelyelerde ve evlerde yapılmaktadır. Küçük kızların çalıştırıldığı bu atelyelerde, çalışma koşulları genellikle kötüdür.

Evde çalışma ise, daha önemli sorunlar ortaya koymaktadır. Dokumacı kadınlar, çalışan kimsenin sorumluluklarından hiç birini yüklenmeyen aracılardan iş almaktadırlar. Aldıkları işi, kendi kızlarının ya da başka ailelerin kız çocuklarının yardımı ile yapmaktadırlar. Çalıştırılan bu kızların yaşları genellikle çok küçüktür ve çalışma koşulları her türlü denetimin dışında kalmaktadır. Birçok ülkede, zanaatkârların yanında çalışan çocuklar için de aynı koşulların söz konusu olduğunu söyleyebiliriz.

Bütün bunlardan başka, yapı işlerinin son zamanlarda çok genişlediği orta Avrupa'da, Asya'nın, Lâtin Ame-

rika'nın ve Ortadoğu'nun birçok bölgelerinde, yapı ve bayındırlık işlerinde çocukların çalıştırılması çok sık rastlanan bir durumdur. Genellikle, yapılarda resmi çalışma yaşının altında olan gençler işe alınmakta ve bunlar kaza tehlikesi yüksek olan işlerde düşük ücretlerle ve resmi makamlara bildirilmeden çalıştırılmaktadırlar.

Büyük sayıda çocuk - işçinin çalıştırıldığı birçok çalışma alanı vardır: Küçük ticaret kolları, otelcilik, lokantacılık ve diğer hizmetler. Afrika'nın, Asya'nın Lâtin Amerika'nın ve Ortadoğu'nun birçok şehrinde, çocuklar, kahve garsonu, bulaşıkçı, otel komisi, temizleyici, mağazada ayak işlerine bakan çocuklar, garajlarda yardımcı, berber dükkanlarında çırak, otopark kâhyası ve gezgin satıcı olarak çalıştırılmaktadır. Bunlara, dilencilik yaptırılan çocukları da eklemek gerekir.

En fazla dikkati çeken sokak satıcısı olarak çalıştırılan çocuklardır. Ama bu işin özü dolayısiyle herhangi bir denetim güç olmaktadır. Bu alanda çalışan çocukların çoğu evi - barkı olmayan ve utanç verici biçimde sömürülen kimselerdir. İşlerin çok ağır ve tehlikeli olmadığı zamanlar, bu tür işlerin çocukları «başıboşluktan» kurtardığı söylenebilir. Oysa, bu işler gece geç saatlere kadar sokaklarda gezip duran kötü havanın, pisliğin kentlerin kötü atmosferinin trafik kazalarının ve kent yaşamının tüm tatsız yanlarının etkisi altında kalmak zorunda kalan çocukların güvenliğini, sağlığını, ahlâkını ve manevî gelişimini bozmaktan başka bir sonuç vermez.

Ev hizmetleri, çocukların yaygın olarak çalıştırıldığı bir başka alandır. Varlıklı ailelerin hizmetçi kullandıkları ülkelerde, bu işlerde çalışan çocukların sayısı da yüksektir. Nitekim Afrika'da, Asya'da, Lâtin Amerika'da ve Ortadoğu'da durum böyledir.

Uluslararası Çalışma Bürosunun son yaptığı incelemelere göre, birçok ülkede, çocuklar, bu işlerde 14 yaşından önce çalışmaya başlamaktadırlar. (Zaten, çoğunlukla, kanun hükümleri, bu tür çalışmanın sınırını 12 ya da 13 yaş olarak belirlemekte ve kimi zaman bu konuda açık bir yargı getirememektedir).

Orta Amerika ve Ortadoğu'nun birçok ülkesinde, küçük çocuklar (özellikle kız çocukları), ana - babaları ya da ana - babaları olduklarını söyleyen kimseler tarafından, hizmetçi olarak satılmak üzere kentlere getirilmektedir. Bu duruma kimi zaman «evlâtlık edinme» adı verilir. Ayrıca, yapılan işin iyi olduğunu kanıtlamak amacıyla da bu çocukların, evlât edinildikleri yerlerde, kendi ailelerindekinden çok daha iyi koşullar içinde yaşadıkları söylenir.

Durum ne olursa olsun, bu çocuklar, her zaman, gereğinden fazla çalıştırılmak, kenara itilmek, kötü davranış görmek ve sömürülmek tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Çeşitli ülkelerde, kamuoyu, bu durum üzerinde durmuş ve çeşitli tedbirlerle bu kötü durumu ortadan kaldırmak için çaba harcamıştır. (Örneğin, Seylan'da Sri Lanka'nın kimi bölgelerinde, hizmetçileri resmi makamlara bildirmek zorunludur). Oysa bu çabalara karşılık önemli başarılar elde edilememiştir.

Avrupa'nın güneyinde, çoğunlukla, çalışma yaşına gelmemiş çocukların mağazalarda, kahvelerde, lokantalarda ve kimi zaman çarşı pazarda ya da yollarda çalıştırıldığı olmaktadır. Çalışarak ailelerine ek bir kazanç sağlayan bu çocuklar, çoğunlukla okula giderler ya da en azından okula yazılmışlardır.

Kimi durumlarda, çocukların, kanunî yaşın altı çalışmasına izin verilen ilerlemiş ülkelerde de, ayni run, başka bir biçimde ortaya çıkar. Çocuğun yalnız l işlerde çalıştırılması, sabah erken, geceleyin ya da c saatlerinde çalıştırılmaması, ancak belli bir süre çalış sı, genellikle kabul edilen yaştan daha küçük olan kesin olarak belirlenen yaşın altındaki çocukların ça tırılmaması.

13 ile 15 yaş arasındaki çocukların sanayi dışınd işlerde çalıştırılmasının, bölgesel karar ve tüzüklere b olduğu İngiltere İmparatorluğu'nda, son zamanlarda sorun üzerinde önemle durulmuştur. Çünkü çocukla özellikle, hafta sonlarında ve tatillerde, yasaklanmış o saatlerde (örneğin okul başlamadan bir saat önce), ga te dağıtmak ya da süt satmak gibi işlerde ya da aşırı çüde uzun bir süre boyunca kanunun yasakladığı işle çalıştırıldığı görülmüştü.

Bu durum çoğunlukla, öğrencilerin ödevlerini yapı malarının, okul bittikten sonra düzenlenen toplantıl katılmamalarının, yeterince dikkatle çalışmamalarının ders sırasında sınıfta uyumalarının nedenlerini öğrenn isteyen öğretmenler tarafından ortaya çıkarılmıştır.

İlerlemiş ülkelerin, kimi zaman, birtakım özel g lüklerle karşılaştığı görülür. Nitekim, televizyondaki r lam filmlerinde rol alan oyuncuların korunması bu bir sorun ortaya çıkarmaktadır. İngiltere'de, çocuk m kenler sağlayan bir işyerinin yöneticisi, çocuk manken rin okul saatlerinde çalıştırılmak istendiğini, sabahle erken saatlerde stüdyoya gelmek zorunda kaldıklarını çağırılıncaya dek bu stüdyoda sıkıcı ve yorucu saatler çirdiklerini söylemiştir.

Çalışan çocukların en büyük bölümü, kuşkusuz, rım kesiminde bulunmaktadır. Bu kesimde, Avrupa Kuzey Amerika'da olduğu gibi, gelişme halindeki ül lerde de, çocukların ana babaları ile birlikte ve çok k çük yaştan beri çalışmaya başlamaları alışılagelmişt Hemen her yerde, çocuklar ağır olmayan işlerde çalış hayvan güder ya da tarlalardaki işlerde yardımcı olurl

Üçüncü dünya ülkelerinin geleneksel tarım hayat da (bu, genellikle kapalı tarımdır.) Çocukların çalışma rını kurallara bağlamak zordur. Eğitim gelişmedikçe, l çok aile çocukların yardımından vazgeçemedikçe, a içinde gerçekleştirilen ve karşılığında bir ücret verilmey bu çalışmanın sınırlandırılmasına ve azaltılmasına olan yoktur.

Ticaret amacıyle yapılan tarımda, çocuklar ücre olarak çalıştırıldıkları zaman, ortaya başka bir sorun kar. Ücretli olmayan aile içi çalışmaya oranla daha yaygın olmakla beraber, bu çalıştırma biçimine de, g lişme halindeki ülkelerin birçoğunda rastlanmaktadır. N tekim kahve ve çay hasadı gibi işlerde ya da ot yolm gübre dökme ve bitkilere bakma gibi yardımcı çalışm larda, aileleriyle birlikte ücretli olarak çalışan çocukla sık sık rastlanır.

Bu çalışma biçimi, Hindistan ve Pakistan gibi As ülkelerinde, daha az olarak Afrika ülkelerinde ve has zamanında hayli yaygındır. Ülkelerin birçoğunda, bu t işlerde çalışmanın izin verildiği en küçük yaş konusun kararlar alınmıştır. Ama bunların etkin olarak uygula dığı söylenemez. Seylan'da, Sri Lankan'da çay bahçel rinde görüldüğü gibi, bu kararlar gerektiği şekilde uyg lansa da, çocuklardan birçoğu resmi makamlara bildi

den çalıştırılmakta ve ailelerine, ot yolma gibi işlerde dımcı olmaktadırlar.

Bu tür tarımda, ücret verme sistemi ve verimi artırk amacı güden sözleşmeler, sözü geçen durumun yaylaşmasına yol açmaktadır. Genel olarak, kanunlar, ukların, belli koşullar altında ve hafif işlerde çalıştınasını öngörür. Bu kanun hükümleri, belli bir ölçüye lar da uygulanmaktadır, ama çocukların tarla sürmek i ağır işlerde çalıştırıldığı da rastlanan olaylardandır. ekim, Brezilya'da, pamuk, pirinç ve şeker kamışı yeirilmesi ve toplanması; ayrıca, kahve ve kakao hasadı, işkinler tarafından olduğu gibi çocuklar tarafından da ılmaktadır.

Çocukların tarım kesiminde çalıştırılmasına yalnız işme halindeki ülkelerde rastlanmaz. Avrupa'nın gü/inde, çocuklar tarladaki işlere katılmak ya da hayvan mek için çiftlik yanaşması olarak boğaz tokluğuna ya çok düşük bir ücret karşılığında çalıştırılırlar. Bunlaçoğu, okulu erken yaşta bırakmıştır ya da öğrenimini zensiz olarak sürdürmektedir.

Aynı durumda daha sınırlı olmak üzere Avrupa'nın ızeyinde de rastlanır. Burada, okula giden çocuk oranı , daha yüksektir. Bir çok ülkede, ders saatleri dışında nak koşuluyla, çocukların tarım alanında çalışmasını lirleyen en küçük yaş konusunda hiç bir kanun hükmü ktur. Çocuklar aileleriyle birlikte ya da başka işyerlede çalışmak üzere erkenden kalkmakta, daha sonra ula gitmekte ve okuldan sonra yardım işine dönmeklir. Tatilde ise uzun saatler boyunca çalışmaktadırlar.

Son yıllarda, Birleşik Amerika'da, çocukların tarımçalıştırılmasıyle ilgili bazı önemli durumlar üzerinde celemeler yapılmıştır. Bu ülkedeki eyaletlerin birçoğunçocuklar, belli zamanlarda, hiçbir yaş bağı olmaksızın ım kesiminde çalışabilmektedirler. Bu çocuklar arasınözellikle göçmen ailelerden gelenler olmak üzere, üctli olarak çalışanların sayısı da kabarıktır. 1967'de bu rumda bulunan 309 000 çocuk vardı ve bunların 3 000'i çmendi. Ayrıca bu çocukların yaşları, 14'ten aşağıydı.

1965'te yapılan bir soruşturma, göçmen çocuklardan ğunun sürekli olarak çalıştıklarını ortaya çıkardı. Son llarda, tarım alanında, kanun hükümlerine aykırı olak şekilde çocuk çalıştırmaya, eskisine oranla daha az stlandığı görülmektedir.

Uluslararası çalışma örgütü, kuruluşundan bu yana, alınmanın en küçük yaşı konusunda 10 yasa onadı. yasaların ilki, 1919' da çıkarılmıştır ve sanayi alanınki en küçük çalışma yaşını 14 olarak bildirdi. 1937 de ğiştirilen bu yasa, aynı kesimdeki en küçük çalışma ışını 15 olarak belirledi.

Bu yasaların öngördüğü yaşı 16'ya çıkaran ülkelerin yısı pek azdır. Bulgaristan, S.S.C.B., Birleşik Devletler ederal kanunlar uygulandığı zaman ve yirmi eyaletin ısalarına göre), Avustralya, Japonya ve Singapur.

Avrupa'da, İtalya, Norveç, Hollanda (kızlar için) İsç, Çekoslovakya ve Yugoslavya, sanayi kesiminde en içük çalışma yaşı olarak 15 yaşı, Belçika, Danimarka, inlandiya, Macaristan, Malta, Hollanda (erkekler için) Romanya 15 yaşı onayladı. Macaristan ve Romanya'a mecburi eğitim dönemini geçmemiş olan 16 yaşından içük çocukların ders saatlerinde bir iş yerinde çalışmarı yasaktır.

Birleşik Devletlerde, bu yaş, Teksas'ta 15, yirmi sekiz eyalette ve Kolombiya'da 14 olarak belirlenmiştir. Jamaika, en küçük yaşı 15'e çıkarmıştır. Barbados'da, Şili'de, Kolombiya'da, Guyan'da, Trinité-ete Tobago'da aynı yaş 14 olarak belirlenmiştir.

Asya'da, Pasifiğin kimi kesimlerinde, bazı Avustralya eyaletlerinde, Hindistan'da (maden ocakları ve ulaşım konusunda) ve Yenizeland'da, bu yaş 15 tir. Buna karşılık, Avustralya'nın kimi kesimlerinde, Hindistanda (Fabrikalar konusunda) Pakistan'da (Maden ocakları ve ulaşım konusunda), Vietnam Cumhuriyeti'nde ve Tayland'da aynı yaş 14 olarak belirlenmiştir.

Afrika'da Gana, Maurice, Nijerya, Sierra Leona gibi ülkelerde en küçük çalışma yaşı 15 tir. Cezayir, Kamerun, Fildişi Kıyısı ve Yüksek Volta'da ise 14'tür.

Bazı başka ülkelerde ise, en küçük çalışma yaşı, yukarda sözü geçen iki yasada öngörülenden daha küçüktür. Nitekim Türkiye'de, Kosta-Rika'da, İran'da Pakistan'da (fabrikalar konusunda) ve Mısır Arap Cumhuriyeti'nde, bu yaş 12 olarak belirlenmiştir.

Bir başka önemli yasa da, çocukların tarım işlerine alınma yaşını belirleyen yasadır. 1921'de kabul edilen bu yasaya göre, 14 yaşından küçük çocuklar resmi veya özel tarım işletmelerinde, ancak öğrenim saatleri dışında ve yaptıkları iş eğitimlerine zarar vermemek koşuluyla çalışabilirler.

Çocukların tarım alanında çalışmasiyle ilgili kanun hükümleri, sanayi ve denizcilik işleriyle ilgili hükümlerden daha az serttir ve uygulanma alanları da daha dardır.

Bu konuda en küçük çalışma yaşını saptamış ülkelerin sayısı pek azdır ve genellikle bu yaş çok küçük tutulmuştur. Ayrıca, birçok durumda aile işletmeleri, kanun hükümlerinin uygulama alanının dışında kalmaktadır.

Bu arada belli bir noktaya da değinmemiz gerekiyor. Toprakla ilgili çalışmaların sağlık bakımından yararlı olduğu hakkında yaygın bir düşünce vardır. Oysa çağdaş tarım, öteki çalışma alanları kadar tehlikeleri olan bir alandır. Güneş altında, toz toprak içinde, güç bir durumda iki büklüm eğilerek ve ağır yükler kaldırarak çalışan emekçiler, makineli tarımın tehlikelerle dolu işlerini de yapmak zorunda kalmaktadırlar.

Makinelerin (traktörler, biçerdöğerler, vb.) kullanılmasından doğan tehlikelerin, özellikle çocuklar ve gençler için çok önemli olduğunu söylemek gerekir. Birleşik Amerika gibi bazı ülkelerde, çocukların tehlikeli işlerde çalıştırılmasını önleyecek ve gençlerin makineleri tehlikesizce kullanmalarını sağlayacak tedbirler alınmıştır. Amerikada, tarım tehlikeli işler arasında, maden ve inşaat sanayiinden sonra üçüncü sırada yer almaktadır.

1963 yılındaki 14 200 ağır iş kazasının dörtte bire yakını tarım kesiminde ortaya çıkmıştır. Oysa tarım alanındaki elemeği, toplam elemeğinin ancak 1/20 ini tutmaktadır. Yalnız New York eyaletinde, 1949 ile 1967 arasında 5 ile 14 yaş arasındaki 47 çocuğun iş kazaları sonunda hayatlarını yitirdiklerini (bunlardan 42 si tarım kesimindendir) resmî istatistikler göstermektedir.

(*) UNESCO'dan Dünyaya Açılan Pencere GÖRÜŞ'ten alınmıştır.

ÖĞRETMEN KUBİLAY

Hikmet ALTINKAYNAK

— Devrim Şehidi Öğretmen Kubilây/ Kemal Üstün'ün belgesel incelemesi/ 10 lira/P.K. 92 Kadıköy - İstanbul. —

Kubilay'ı tanımayan var mı? Yok. Öğretmendir Kubilay, askerlik görevini yapmaktadır. Zamanın gerici gücünün önderi Derviş Mehmet vardır.

Derviş Mehmet, Mehdilik yanlısıdır. Yanına aldığı beş kişiyi esrar içirerek, onları bir çeşit ipnotize eder. 23 Aralık salı sabahı Menemen'e girer. Camide bulunan 8 - 10 yaşlı adamı «yetmiş bin kişilik Halife Ordusu geldi, yeşil bayrağın altında toplanacaksınız, değilse hepinizi kılıçtan geçireceğiz» biçiminde sözlerle korkutarak, onları kendilerine bağlar. İçtikleri esrardan sarhoşturlar. Şapka giyenlerin kafir olduğunu, yakında fes giyileceğini, şeriata dönüleceğini, kendilerine kurşun işlemediğini, naralar atarak toplanan zavallı halka duyururlar. Bu, tarihimize kanla yazılan Kubilay Olayı'nın başlangıcıdır.

Yeni kurulmuş bir devlet vardır Türkiye'de. Henüz yedi yaşındadır Cumhuriyet: Gençtir, güçlüdür.

Olay büyümektedir. Jandarma Komutanı durumu kaymakama bildirir. Alay komutanına telefon ederek, askerî yardım ister.

İşte, bu görev 24 yaşındaki asteğmen Kubilay'a verilmiştir.

Asteğmen Kubilay, takımıyla birlikte en kısa yollardan olay yerine gelir. Alana yakın bir yerde, askerlerine süngü taktırmış bir durumda bırakır. Tek başına bu gözü dönmüş yobazların üzerine gider. Onlara haykırdığı duyulur. Olan olmuştur. Yobazlardan biri silâhını ateşlemiştir. Kubilay vurulur. Yere düşer. Çevredekiler dağılırken, ikinci bir silâh sesi duyulur. Hedefini bulmaz bu kez. Düşe kalka ilerlerken Derviş Mehmet testere ağızlı bir bağ bıçağıyla kısa bir mücadeleden sonra başını gövdesinden ayırır Kubilay'ın. Avuçlarına doldurduğu kanı içer. Başını bir direğe bağlayarak, sokak sokak gezdirirler.

Apansız gelişen bu olay, gene apansız ve tüm canileri kıskıvrak yakalayarak bastırılır.

Bu son olayları okurken, insan bir tuhaf oluyor. Bilenmek, üzülmek gibi bir şey... Bir yandan da gıpta ediyor, bu yolda canını hiç çekinmeden verenlere...

Öğretmenin genel anlamda görevi elbette ki halka politik bilinç vermektir, mürebbiyelik yapmak değil. Politik bilinç derken salt politikayla uğraşacaktır, demek istemiyorum. Politikayı «yaşama yolu» olarak görecektir, diyorum. Bunu öğretecektir. Bunu uygulayacaktır. Kubilay'ın yaptığı gibi...

Kemal Üstün, «Devrim Şehidi Öğretmen Kubilay» adlı yapıtında belgeler sunuyor. Nakşibendi tarikatı, Derviş Mehmetler... Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın din perdesiyle güçlenmesi.. Türkocaklarının bildirisi.. Gazi Mustafa Kemal'in Genel Kurmay Başkanlığı'na gönderdiği mektup.. Divanharbi Örfi'nin tutanak ve belgeleri.. Kendisinin yaşadığı izlenimler.. Kubilay'la okulda ve kıt'ada olan arkadaşlıklarından izlenimler..

Belgesel yapıtların günü geldiğinde okunmasından çok, her an akılda tutulması önemli ve gerekli benc Her ne kadar mahkeme 28 caniyi ölüm cezasına çarptırs da..

Kubilay'a sıkılan ilk kurşunla hiç kimseden emir a madan, durumu kavrayarak, hemen tabancasına sarıla bekçi Hasan'ı ve bekçi Şevki'yi de unutmamış yazar. Or ları da anmış. Bu arada basında çıkmış yazıları da kit bın sonuna eklemiş.

Her kavganın, her olayın kitaplaşması kadar olağa bir şey olamaz. Gene olağan bir şey de bu gerçekleri hiç bir zaman gizlenemeyeceğidir... Er - geç çıkacaktı bir gün, gün yüzüne..

Yakın tarihimiz de belgelenmektedir.

Arı denebilir bir dille kaleme alınan, DEVRİM ŞE HİDİ ÖĞRETMEN KUBİLAY'ı onun 43. ölüm yıldönü münde okumak, bir gerçeği derinliğine bilmek sorumlu luğunu duydum ben.. Öğretmenlere yöneltilen iftiraları sonuçsuz kaldığı, saldırıların her geçen gün biraz dah arttığı bir dönemde; Kubilay'ları düşünerek...

A. KADİR'in KİTAPLARI

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ
(Birinci kitap)

★

VİETNAM ŞİİRİ
(Yurt sevgisinin ve direnişin şiiri)

★

BUGÜNÜN DİLİYLE TEVFİK FİKRET
(İkinci baskı)

★

BUGÜNÜN DİLİYLE HAYYAM
(İkinci baskı)

★

BUGÜNÜN DİLİYLE MEVLÂNÂ
(Dördüncü baskı)

★

MUTLU OLMAK VARKEN
(Bütün şiirleri)

★

DİLDEN DİLE
(67 çeviri şiir)

★

FİLİSTİN ŞİİRİ
Hazırlanıyor)

P.K. 58—Beyazıt İstanbul

YEDİNCİ SANAT

Mehmet KOÇ

Sinema toplumsal bir olaydır. Bütün sanat dalları gibi; şiir, edebiyat, tiyatro, resim, mimarî ve müzik gibi toplumsal bir olay, bir üst yapı kurumudur. Belirli dönemlerdeki üretim biçimlerinin oluşturduğu, yön verdiği bir üst yapı kurumu. Ancak sinemanın radyo-televizyon ve basınla birlikte oldukça etkin bir kitle haberleşme aracı olması ve en önemlisi de «tek endüstriyel sanat dalı» özelliği bu sanatı öbür sanatlardan ayırır. Sinemanın bu iki özelliği çok uluslu şirketlerin ve bu şirketlere bağımlı bulunan sömürge ve yarı sömürge durumundaki geri bıraktırılmış ülkelerdeki egemen sınıfların elinde güçlü bir silah olmasına yol açmaktadır. Sinemanın kitle haberleşme aracı olma özelliği egemen sınıfların propogandası ve üretim fazlasının tüketilmesi için kamuoyu yaratılmasında baskı aracı olarak kullanılırken, endüstriyel özelliği de halkların «eğlendirerek» sömürülmesinde ve büyük kazançlar sağlanmasında işe yaramaktadır.

Bugün dünyamızda her yıl iki bini aşkın film yapılıyor. Üç yüz bin salonda yirmi milyarı aşkın seyirci bu filmleri görmek için koşuyor. Ayrıca bir elli milyar seyirci de bunları televizyonda izliyor. Böylece her yıl dünya nüfusunun kat kat fazlası filmlere para ödüyor, ondan etkileniyor. En önemlisi de sinemanın görsel-i şitsel olması, öbür sanat dallarını içermesi ve film seyretmenin belirli bir kültür düzeyine hattâ okuyup yazma bilmeye ihtiyaç göstermemesi bu sömürüyü kolaylaştırıyor. Bu filmlerin çoğunluğu; mevcut üretim biçiminin korunması, sömürünün devam etmesi, büyük kazançlar sağlanması ve «standart adam» yetiştirilmesi amacından sapmıyor. Dünyayı olumlu yönde değiştirmek için yapılan filmlerin sayısı çok az.

Türkiye sinemasını da bu genel doğruların dışında değerlendiremeyiz. Başlangıçtan buyana çevrilen binlerce çok kötü filmin yanında iyi oralara nitelendirebileceklerimizin sayısı yirmiyi bulmaz. Bir Millet Uyanıyor (Muhsin Ertuğrul) Vurun Kahbeye (L. Akat) Kanun Namına 'L. Akat)/ Yılanların Öcü (M. Erksan) Hudutların Kanunu (L. Akat) Umut, Acı Ağıt, Baba (Yılmaz Güney) ve Gelin (L. Akat) gibi iyiler yüzlerce kötünün yanında devede kulak bile değil. Ayrıca ülkemiz binlerce yabancı kötü filmlerin propoganda ve sömürü alanı durumunda.

Sinema dışındaki; radyo-televizyon ve fotoroman basını gibi kitle haberleşme araçları da bu yoz sinema sanayisini destekliyor. İşte, YEDİNCİ SANAT sinema dergisi böyle bir ortamda yayın hayatına atılmış. Amacı : sinemada eskiye, yoza, beyin yıkamaya karşı; yeni, devrimci tavırlı, geleceğe dönük, dinamik Türkiye sinemasını yaratmak, yığınlara bilinç götürmek. Dergide sinema haberleri, film eleştirileri, soruşturmalar ve sinema üstüne politik yazılar yer alıyor. Ayrıca birçok TÖB - DER üyesi arkadaşımız da zaman zaman dergide görünüyor.

Asıl sinemanın, gerçekçi, devrimci Türkiye sinemasının yaratılması için herşeyden önce bu sanatın çok iyi bilinmesine bağlıdır. Bunun için özellikle bu dergiyi salık veririz. Okuyun YEDİNCİ SANAT'ı. Tanıtın çevrenize. Her ay bir beş lirayı da bu dergiye ayırın. Orada yozun, kokuşmuşun, uyuşturucunun nasıl didik didik edildiğini ve onun ekonomik kalelerinin nasıl sallanmaya başladığını görün.

Böylece geleceğin ışıl ışıl bilinçli filmlerinin yapılmasına katkıda bulunun.

Onuncu sayısına ulaşan dergi, ayda bir yayınlanıyor. 64 sayfa 5 lira. Yıllık abonesi 50 lira. Kısa adres : P.K. 654 Beyoğlu - İstanbul

Y A R YAYINLARI

P.K. 37—İstanbul

- **ELVEDA GÜLSARI** — Cengiz Aytmatov– 15 Lira
- **SOSYOLOJİ VE TARİH** — Doğan Ergun—10 Lira
- **YEDİ ASILMIŞLARIN HİKAYESİ** — Leonid Andreyev— 10 Lira
- **EKONOMİ POLİTİĞİN İLKELERİ** — P. Nikitin — 15 Lira
- **NASIL YAPMALI** —1— Çernişevski—15 Lira
- **NASIL YAPMALI** —2— Çenişevski— 25 Lira
- **MEZARDA YAŞAYANLAR** (Bir Mahkûmun Anıları) Namık Behramoğlu—7,5 Lira
- **SONSUZ TOPRAKLAR** — Jorge Amoda — (ikinci baskı hazırlanıyor)—20 Lira
- **BORAN** — Tahavi Ahtanov—15 Lira
- **KABAHAT KİMDE** — A. Herzen (çıkıyor)

TÖB—DER şubelerine % 35 İndirim uygulanır.
Öğretmenlere % 20 İndirim uygulanır.

TONGUÇ'UN BİR YAPITI

Osman K. AKOL

İnsanlar vardır, durgun görünüşleri içinde gelecekle-rin güzel günlerini düşünürler. Aradıkları, özledikleri gelecek kuşakların daha mutlu, daha başarılı olmalarıdır. Görevlerine daima bu açıdan sarılırlar, öylesine bir tutku içinde çalışırlar. Ve bir çığır açarlar ki, bu çığırdan onbinlerce genç, uluslarının mutluluk şarkılarını söyleyerek geleceğe akıp giderler.

İsmail Hakkı Tonguç, böyle bir eğitimci olarak geçti Türk millî eğitim tarihine. Gazi Eğitim Enstitüsü Müdür vekili olduğu sıralarda bahçesizlikten kıvranan lise bölümü öğrencilerini görmüştü de, kendi kendine «İleride elime imkân ve fırsat geçer de okul binaları yaptıracak yetkiye sahip olursam» çok geniş bahçeli okul inancımı gerçekleştirmek için bütün gayretimi harcamaktan asla çekinmem» demişti bir gün. (1)

Ülküsünü gerçekleştiren az insanlar görülmüştür bu dünyada. İsmail Hakkı Tonguç bu az insanlardan, nadir eğitimcilerden biridir. «İkinci Dünya Savaşı (Türkiye tarafsızdı) sırasında 21 Köy Enstitüsü kuruldu. Bu enstitüler için 7.000 bina yapıldı, hepsi su, elektrik tesisleri, atölyeler, fırınlar, sinemalar v.s. ile donatıldı. Birer modern köy gibi olan bu kurumlar oralarda çalışan öğrenciler tarafından inşa edildiler. Her Enstitüye 500 - 1.000 dönüm arazi tahsis edildi.» (2)

Tonguç Silistre ili Totrakan ilçesinin Tataratmaca köyünden kalkmış okumak için İstanbul'a gelmişti. Yıl 1914'tü ve 17 yaşlarındaydı. İstanbul'da kimseyi tanımıyordu. Adını amcasından ve hemşerilerinden duyduğu bir Paşa'nın konak kapısını çaldı, bir okula yerleştirilmesi için yardm istedi. Paşa'nın cevabı şudur:

«— Evlâdım! Parası olan okur, parası olmayan okuyamaz. Sen İstanbul'da okumayı kolay mı sanıyorsun? Şaşarım babalarınızın aklına. Sizleri böyle parasız pulsuz okumaya gönderiyorlar. Bu olacak iş değildir. Sana ancak şu iyiliği yapabilirim. Tramvay şirketine seni biletçi yazdırayım. Birkaç ay çalış. Memleketine dönecek kadar para biriktir. Sonra çek git evine. Buralarda sürünme.»

Tonguç anılarını şöyle sürdürür:

«— Konak kapısının önünde buz kesildim. Gözlerimin önüne kara bir bulut serildi. Yere düşecek gibi oldum. Sonra kendimi toparlayarak yürümeğe ve söylenmeğe başladım: Görürsün sen, parası olmayan okur mu okumaz mı? Senin gibi budalalar yüzünden babalarımız cahil kalmışlar, fakir düşmüşler. Okumak için herşeyi gözüme alacağım, ne yapıp yaparak okumanın yolunu bulacağım. Benim gibi zahmet çeken çocukların zahmetsizce okumaları için ömrümün sonuna kadar çalışacağım. Koca Paşa, seninde ömrün yeterse, eğer yirmi yıl sonra karşılaşırsak nasıl okuduğumu görürsün. Yazıklar olsun senin Paşa'lığına.» (1)

Bu büyük insan, bu büyük eğitimci bu ülküsünü de gerçekleştirdi. Onbinlerce köy çocuğuna okuma yazma olanakları yarattı, yetiştirdi onları ve Türk ulusunun hizmetine verdi. Bu çocuklardan bugün uluslararası üne ulaşmış büyük sanatçılar vardır, hep bilirsiniz. Profesörler, doktorlar, mühendisler ve avukatlar vardır. Sağlıkçılar ve ebeler de cabası.

TONGUÇ'U BULAN ADAM

Yüzbaşı Selâhattin'in, İlhan Selçuk tarafından yazılan Romanı'nda Saffet Arıkan'dan pek de iyi söz edilmez. Ama o, bizim eğitim tarihimizde İsmail Hakkı Tonguç'u, Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü koltuğuna eliyle oturtan adamdır. Bununla da kişisel çok çelişkisinin üstüne çıkmış sayılmalıdır. O, bizim Millî Eğitim tarihimizde Mustafa Necati'den sonra ve Hasan-Ali Yücel'den önce üç essah Bakanımızdan biridir.

Burada belge vermeden, fakat isim anarak bir öykü anlatacağım. Ben bu öyküyü sadece dostum değil, aynı zamanda kızım Güneşi'nin eşi Dündar'ın akrabası olan rahmetli Cevat Dursunoğlu'ndan dinledim;

1935 yazında Atatürk Yalova'dadır. Saffet Arıkan da yanındadır. Protokoldan bunalan Atatürk bir sabah çok erken köşkten çıkar ve tek başına kırlara açılır. Tarlalar bağlar insanla doludur. Rençberler, ırgatlar, köylüler toprakla haşır neşir uğraşırlar. Onların arasına karışır, konuşur, şakalaşır. Ama aralarında aradığını bir türlü bulamaz. Aradığı da okur yazar kişidir. Gençten yaşlıdan, kadından erkekten, ilâç için bir Allahın kulu çıkmaz. Üzülür, kızar Atatürk.

Kızmakta haklıdır Atatürk. Yazı devrimini başlatırken, bunu başarmayı «en nihayet bir sene, iki sene içinde bütün Türk toplumu yeni harfleri öğreneceklerdir.» (3) demiş ve davayı böyle sınırlamıştı. Ne görüyordu şimdi? Devrimin üstünden koskoca 7 yıl geçmiştir. Sonuç acı ve utandırıcıdır, umut kırıcıdır. Bir ağaç gölgesinde köy çocuklarıyle yarenlik ederken, köşkten gelen arama ekibi bulur kendisini. Gelenler arasında Arıkan da vardır.

Dönerken gördüklerini anlatır Arıkan'a. Aradığını bulamamanın acısı içindedir. Hemen Millî Eğitim Bakanı Abidin Özmen'in telefonla bulunmasını ister. Bunun hesabını ondan soracaktır. Ama bulunamaz Bakan. Antalya köylerinde gezidedir. Belki de denizde serinlemek istemiştir fukara.

Ulus yaşantısında, ilerleme konusunda çok kararlı olan Atatürk, salonda kısa adımlarla gezinmekte ve Arıkan Lider'i ürperti ile izlemektedir. Gezinen Atatürk bir ara tam Arıkan'ın karşısında durur ve konuşur:

«— Sen askersin, bilirsin. Biz okuması yazması olmayan köy çocuklarını askere alır onlara, piyade ve topçu atış talimleri yaptırırdık. Türk çocukları çalışkandır, zekidir. Bu çocuklar ikinci üçüncü ayda keskin nişancı olurlar. Bunlar şimdi köylerindedir. Bunlardan ve daha bilimsel yöntemlerden gereği gibi yararlanarak neden bu cânım ulusu alfabesizlikten kurtaramıyoruz?»

Salonu arşınlamayı sürdürür, derin düşünceler içindedir. Arıkan, bir karar vereceğini sezinler, bekler. Atatürk tekrar durur karşısında. Der ki:

«— Saffet! Bu işe bir çözüm bulmak gerek. Sen Millî Eğitim Bakanı olacaksın ve bu ulusu alfabesizlikten kurtarmanın yolunu bulacaksın!»

Bir iki gün sonra Abidin Özmen sağlık nedeniyle (!) istifa eder ve Saffet Arıkan Ankara'ya Millî Eğitim Bakanı olarak döner. Ama Atatürk'ün yüklediği görevin ağırlığı altında duymaktadır kendisini. Bu duygu ile Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Cevat Dursunoğlu'na dert yanar, çare sorar. Dursunoğlu'nun cevabı kısacıktır :

«— Üzülme kolay o iş. Gazi Eğitim Enstitüsü Müdür vekili İsmail Hakkı Tonguç vardır. Onunla bir konuş. Anlaşırsanız, ona ver İlköğretim Genel Müdürlüğünü.»

Bu öyküyü Tonguç şöyle tamamlar :

«— Müsteşar telefon ederek beni çağırdı ve seni Bakan istiyor. Hemen Bakanlık odasına git görüş dedi.

Odaya girince S. Arıkan'ı ayakta buldum. Hemen koluma girdi :

— Tonguç! Seni şimdi İlköğretim U. Müdürünün odasına götürüp işe başlatacağım, dedi. İkimiz beraber odadan çıktık. Ben koridorda ;

— Aman efendim! Çok rica ederim, başka bir arkadaşa bu işi verseniz daha iyi olurdu, derken İlköğretim Umum Md.lüğü odasına girdik. Bakan :

— Haydi Allah muvaffakiyetler versin, sonra uzun uzun görüşürüz, hepimiz senin muvaffak olman için çalışacağız, hikâye uzun. Sonra konuşuruz diyerek kapıya doğru yürümeye başladı. Ben :

— Efendim Ali Rıza bey ne oldu? dedim. Saffet Arıkan yüzüme manalı manalı bakarak :

— Ben onunla görüştüm. Kendisini isteğine uygun bir yere tayin ediyoruz. O, bu işi yapamayacak, dedi ve odadan çıktı gitti.

Odada yalnız kalınca omuzlarıma ağır bir yükün çöktüğünü hissettim. Beş dakika geçmeden, önündeki sedde su dalgaları gelir gibi işler arka arkaya sökün etti. Gece gündüz uğraşmak şartıyla bu işlerle tam on yıl cenkleştim.» (1)

VE KÖY ENSTİTÜLERİ

İsmail Hakkı Tonguç İlköğretim Genel Müdürlüğüne atandığı 3 Ağustos 1935 tarihinde bizde halkın okur-yazarlık durumu % 15 oranında var yoktu. Bu oran Bulgaristan'da % 93,1 idi. Tonguç bunu biliyordu. Göreve başladığı zaman 38 yaşındaydı ve gençti.

Görevi omuzlayınca durumu saptamak ve çalışmalarını plânlamak üzere 23 ilden on binin üstünde köyü inceledi. Sonra Bulgaristan, Macaristan ve Almanya gezisinde bu incelemelerini sürdürdü, yararlı karşılaştırmalar yaptı. Bunlardan birini şöyle aktaralım :

«— Memleketimizde köylere kadar gitmek şartıyle uzun bir seyahat yaparak Bulgaristan'dan içeri giren bir yolcu, birden bire harikuladeliklerle karşılaşır. Zihninde bitmek tükenmek bilmeyen çeşit çeşit meseleleri mukayese etmeye başlar. Her köşesine kadar insan eli uzanarak işlenmiş, güzelleştirilmiş, Bulgar köyleriyle bizim metruk denilecek kadar ıssız köylerimizi, tezatlarla dolu bir sinema şeridi gibi, gözünden geçirir. İnsanı içinden sarsan bu tablolar istemeye istemeye terkedilerek, oralardaki ileri hayatı doğuran sebepleri aramak bir zaruret haline gelmeye başlar.»

Tonguç, «Kanımızı ve iliklerimizi isteyerek köyün içine akıtmadıkça, kırk bin köyün kenarına münevver insan mezar taşı dikilmedikçe bu köyün sırlarını anlayamayız.» (4) demişti.

Anayasamızın 50. maddesi gerekçesi, 21 yıl sonra şöyle diyordu : «Kabiliyetli çocuklara sağlanan öğretim imkânı, yalnız sosyal adaletin icabı olarak kalmaz; aynı zamanda kabiliyetli pek çok memleket evlâtlarının toplum hayatı için büyük bir değer olarak kazanılmasını sağlar. Yüksek tahsil yaparak Devlete üstün hizmetler görmenin bir imtiyaz haline geldiği cemiyetlerde tereddinin (soysuzlaşmanın) başgöstermesi kaçınılmaz bir sonuç olur.»

İşte bu espri ile Köy Enstitüleri kuruldu. Bu sistemin ne olduğu, nasıl geliştiği, millî eğitim sorunumuza ve bu yoldan toplum yaşantımıza nasıl etkiler yaptığı, ne gibi katkılarda bulunduğu bugün apaçık ortadadır. Bunu herkes bilmektedir. Bilinen başka bir gerçek de, bu sistemin, Atatürk'ün 1 Mart 1922 de Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasında açıkladığı gibi, «yedi asırdan beri cihanın dört bir köşesine sevk ederek kanlarını akıttığımız, kemiklerini topraklarında bıraktığımız ve yedi asırdan beri emeklerini ellerinden alıp israf eylediğimiz ve buna mukabil daima tahkir ve tezlil ile mukabele ettiğimiz ve bunca fedakârlık ve ihsanlarına karşı nankörlük, küstahlık, cebbarlıkla uşak seviyesine indirmek istediğimiz, Türkiye'nin hakiki sahibi ve efendisi, hakiki üretici olan köylü» nün (5) kurtarılması ve yüceltilmesi için kurulmuş olmasıydı.

Ne yazık ki, 1946 dan sonra girdiğimiz çok partili düzenin, kötü politikacıları ilk anda bu sisteme çengel attılar ve bunları yıktılar. Atatürk'e rağmen ve O'nun büyük adını dillerinden düşürmeyerek!..

SONUÇ

Tonguç'un serencemi ve onun yarattığı Köy Enstitülerinin öyküsü bitmemiştir, bitmiyecektir. «Türkiye'nin hakiki sahibi ve efendisi, hakiki üretici olan köylü» nün Devlete egemen olmasına dek sürecektir. Tarihsel aşamalar birbirlerini izledikçe Türk öğretmeni artık, «Bizim ülkemiz geri kalmış ve halkı yoksul bırakılmış bir ülkedir. Bundan kurtulmanın yollarını araştırmaya ve bu uğurda çaba göstermeğe, bunun yol ve yöntemlerini yetiştirdiği ve yetiştireceği kuşaklara öğretmeye mecburdur. Ve bundan sorumludur. Öğretmenin toplumun aktif unsurları arasında yer alması da buradan gelmektedir.» (6) gerçeğini öğrenmiştir.

Anayasamızın, şalcı bir profesör tarafından «lüks» olduğu keşfedilerek değiştirilmesinden önce çalışan tek öğretmenler örgütü TÖS, TONGUÇ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ kurulmasını kararlaştırmıştı. 1917 den bu yana 56 yıldır, kanunlu kanunsuz, türlü engellemelere karşıt yaşamını sürdüren Türk öğretmeninin bugünkü örgütü, Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği, TÖB-

Cumhuriyetin 50. Yılında

(Baştarafı sayfa 1 de)

Atatürk ve Düşünce Özgürlüğü

ve içinde her an duyup yaşadığı ezikliği üstünlüğe dönüştürmenin kutsal ve saygı değer özlemini sürdürmüştür.

Atatürk de bunu bildiği için, o güne kadarki girişimlerini değerlendirirken : «Benim yaptıklarım yol göstermekten ibarettir.» diyor ve hemen arkasından da : «En Hakiki Mürşit'in Bilim» olduğu gerçeğini ilâve ediyordu. Sosyo-ekonomik evrim yasalarının incelenmesini gelecek kuşaklara bırakmış olması bundan dolayıdır.

Elbette ki bu bir araştırma, insanlığın gözlem ve deneylerinin sonucu elde ettiği edinimlerden yararlanma konusuydu. Oysa, O öldükten sonra yapılan, hem onun gösterdiği yola sırt çevirmek ve hem de, gözlem ve deneylerden başka bir şey olmayan, gerçek bilime kapılarını sımsıkı kapayarak, kendi küçük kafalarımızın sınırladığı dünya ötesini yasaklamak oldu. Bunları yapan kişilerin Atatürk'ü anlamadıkları, O'nun içinde yatan özlemin kaynaklarına inemedikleri apaçık görülmektedir.

Atatürk'ün getirdikleri ve söyledikleriyle yetinerek, Atatürkçülüğü dondurmaya yeltenmek, tipik çağdışı kalmanın ta kendidir. Ve Mustafa Kemal'in anlayışıyle taban tabana ters düşer.

Düşünce düzeyi gazete haber ve yorumlarından öteye geçemeyen ve hatta, gazete okumayı bile kendi kendilerine çok görüp de yasaklayan kafaların, düşünce özgürlüğüne karşı açtıkları savaş, bugün karşı karşıya kalınan tehlikelerin en büyüğü, topluma karşı işlenen suçların en ağırı olsa gerek.

Bunca deneylerden sonra, sosyal gelişmenin hızı yanında yönetim düzeyinin yetersizliği gerçekten büyük ve millî bir talihsizliktir. Bu tutuma, Atatürk'ü tanık gösterme yeltenişleri ise, Atatürk'ü düpedüz ve bu defa, hem de gerçekten öldürmektir.

Son Bir Buçuk Ayda 29 Şubemiz Kuruldu

(Baştarafı sayfa 1 de)

Denetleme kurulu üyelerimizden Avni Aytan ile Bölge temsilcilerimizden Ali Kurnaz, 25.11.1973 günü Konya şubemizin düzenlediği bölge toplantısında hazır bulunmuşlardır. Bu toplantıya ayrıca civar şubelerimizden Ereğli, Karaman, Ilgın, Beyşehir, Akşehir şubelerimizin temsilci ve üyeleri de hazır bulunmuşlardır. Saat 14.00 de Konya Şubemiz Başkanı Bahattin Acar'ın açış konuşması ile başlayan toplantıyı saat 18.00'e kadar 300 den fazla öğretmen ilgi ile izlemiştir. Söz alan onaltı konuşmacı çeşitli eğitim - öğretim ve özlük sorunlarına değinmiş, örgütlenmenin kaçınılmazlığı üzerinde durmuştur. Toplantıda birer konuşma yapan Aytan ve Kurnaz da öğretmenlerin niçin ve nasıl örgütlenmeleri gerektiği konusunda durmuşlar ve örgütlenmeye karşı çıkartılan güçlükler karşısında nasıl davranılacağını anlatmışlardır.

Yönetim Kurulu üyelerimizden Burhanettin Biber, 25.11.1973 günü yapılan TÖB - DER Karamürsel Şubemizin Genel Kurulunda hazır bulunmuştur. Bu toplantıya İzmit Bölge Temsilcimiz Habip Barut, Akyazı Şubemiz Başkanı Hakkı Bak, Karasu Şubemiz Başkanı Gökhan Köksal, Gölcük Şubemiz Başkanı Temel Bilgili, İzmit Şubemiz Başkanı Halil Şengül ve Kandıra Şubemiz Başkanı Ahmet Güven ile birlikte çevre şubelerimizin üyeleri de katılmıştır. Olumlu bir hava içinde geçen genel kurulda bölge temsilcimiz Habip Barut, Kongre Başkanı Tuğrul Sargın, Burhanettin Biber ve çevre şube başkanları da birer konuşma yapmışlardır. Genel Merkez çalışmaları hakkında bilgi veren Biber, sorulan sorulara da cevap vermiştir. Konuşmacılar, örgütlenme, özlük sorunları, Meyak Tasarısı, yan ödemeler, kanun gücündeki kararname üzerinde durmuşlar ve öğretmenlere bu konularda haksızlık yapıldığını belirtmişlerdir.

TÖB - DER Üyesi ve Genel Merkez personelinden Binali Seferoğlu da, 25.11.1973 günü yapılan Acıpayam Şubemizin Genel Kurulunda hazır bulunmuştur. Kongrede bir konuşma yapan Seferoğlu, Türkiye'deki bozuk eğitim düzeni karşısında öğretmenlerin görevleri üzerinde durmuş ve öğretmenlerin örgütlenmeleri gerektiğini ve bu konuda TÖB - DER'e ve TÖB - DER'lileri önemli görev ler düştüğünü belirtmiştir.

DER, bu amacı gerçekleştirme yoluna girmiştir. İlk adım olarak ele alınan iş, Tonguç'un yapıtlarını yeniden bastırmak, bunları yeni kuşakların incelemesine olanak hazırlamaktır.

Tonguç'un ilk en önemli yapıtı İş ve Meslek Terbiyesi'dir. TÖB - DER bu yapıtı, yeni dile çevirerek yayınlamak üzeredir. Ben bu yazımda güya bu yapıtı inceleyecektim. Ama benden 7 yaş büyük olan dostum ve hemşerim Tonguç adı söz konusu olunca ben de gençliğimin anılarına daldım ve bu yazı ile bir giriş yapmak istedim. Gelecek yazımda bu yapıtı ayrıntılarıyla sevgili okurlarıma tanıtmak isterim.

---

1) **Tonguç'a Kitap — s : 82, 18, 43**
2) **İsviçre - Lexikon der Paedagogik — 1952 c : 3 s : 455**
3) **Fethi Naci — Atatürk'ün Temel Görüşleri s : 62**
4) **Tonguç — Canlandırılacak Köy 1939 s : 38 - 39, 194**
5) **Çetin Altan — Atatürk'ün Sosyal Görüşleri s : 9**
6) **Hamdi Konur — Türkiye'nin Geri Kalış Nedenleri ve Tanzimat TÖB - DER 15.11.1973 sayı : 61 s : 12**

ÖĞRENMEYE ÖVGÜ

En kolayından başla öğrenmeye,
çoktan geldi zamanı,
sakın geciktik falan deme!
Alfabe yetmez ama, öğren onu,
başla bir kez ve dayan!
Ne yap yap, öğren her şeyi,
ve ne yap yap, başa geç!

Sürgünde misin, öğren!
Zindanda mısın, öğren!
Mutfakta mısın, öğren!
Altmışında mısın, öğren!
Ve ne yap yap, başa geç!

Sen, evsiz barksız, okula git!
Sen, tir tir titreyen, yut bilgiyi!
Sen, aç ve çıplak, al kitabı eline!
Bir silâhtır sana o,
sarıl ona, başa geç!

Sıkılma, arkadaş, araştır, sor!
Kulak asma her söylenene,
gözünü dört aç, kendin gör!
Bir şeyi kendin öğrenmedin mi,
onu bilmiyorsun demektir!

İyi bak şu hesaba,
sensin onu ödeyecek olan!
Her koltukta oturana mim koy,
nasıl gelmiş oraya, sor soruştur!
Ve ne yap yap, başa geç!

BERTOLD BRECHT

Türkçesi : A. Kadir

BİZE GELEN YAYINLAR

Türkiye Kimya — İş
Türkiye Kimya İşçileri Sendikası Yayın Organı
İsteme Adresi : Klod Farer Cad. 12/3
CAĞALOĞLU — İSTANBUL

★

LÂSTİK İŞ
Lâstik — İş Sendikası Yayın Organıdır, Para İle Satılmaz.
İsteme Adresi : Merter Sitesi
İSTANBUL

★

OZAN DOLU ANADOLU
Aşık İhsani
Halk Şiirleri
Fiyatı : 10 TL.
İsteme Adresi : May Yayınları, Babâli Cad. 19 Cağaloğlu — **İSTANBUL**

★

TÜRKİYE'NİN TOPLUMSAL YAPISI VE TEMEL SORUNLARI
Prof. Dr. İbrahim Yasa
Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları
299 sayfa, 30 TL.

★

DİŞLİLER ARASINDA
Hikâye
Lütfi Kaleli
YÜCEL YAYINLARI
143 Sayfa, 10 TL.
İsteme Adresi :
Yücel Yayınevi, Yerebatan Cad. 43/5 **İSTANBUL**

TÖB — DER
Sahibi : Ali Bozkurt
Yazı İşleri Md. : Musa Uysal
Adres : G. Mustafa Kemal Bulvarı 14/1 - 12 ANKARA
Tel : 25 14 52 - 17 49 27
Abone : Yıllık 20 TL. 6 Aylık 10 TL.
Dış Ülkeler : Yıllık 50 TL.
Fiyatı : 1 TL.
ŞARK MATBAASI ANKARA — 1973

Sayın : .....